

Slovenski št. 10 v čebelar

letnik CXII – oktober 2010

ISSN 0350-4697

APIMEDICA &
APIQUALITY
FORUM 2010

S čebelami do zdravja

www.apimedica.org

Čebelji strup – čudežno zdravilo

Čebelarski kongresi so poezija turizma

**Žrtve fitofarmaceutskih sredstev
niso »samo« čebele**

BEEVITAL
 BeeVital HiveClean
**SREDSTVO ZA
 ODSTRANJEVANJE VAROE**
 in
 BeeVital MycoStop
**SREDSTVO ZA
 ODSTRANJEVANJE
 POAPNELE ZALEGE**
 Dodatne informacije na
 www.kipgo.net ali
 05 368 45 80

**PRIMENNO TUDI
 ZA ERU
 ČEBELARJEVJE**

Uporabljajo vsi v 20 evropskih državah

**MEŠALNIK ZA
 KREMNI MED**

-vrtanje ročice
 -vrtanje posode
 -odstranjiva
 posoda
 -možnost
 uporabe več
 posod

mešanje:
 -kremnega
 medu
 -medu z
 raznimi
 dodatki

!NOVO!

DIGITALNI GRELEC
 MEDU

-natančna nastavev
 temperature
 -ni možno pregrevanje
 medu

POLNILNA LINIJA POLAVTOMATSKA
 Z VRTLJIVO MIZO

POLNILNA LINIJA AVTOMATSKA
 Z VRTLJIVO MIZO,
 AVTOMATSKIM DODAJANJEM
 IN ZATISKANJEM
 POKROVČKOV TER
 ETIKETIRANJEM

STEKLENA, PLASTIČNA,
 KARTONSKA, DARILNA
 EMBALAŽA, POKROVČKI

-TOČILA
 -OMETALNIKI
 -KOMBINIRANA POSODA ZA
 ODPIRANJE SATOV IN KUHANJE
 VOŠČIN
 -ČRPALKE
 -MLIN ZA SLADKOR
 -POSODE ZA MED...

**NAROČENO
 POŠLJEMO
 TUDI PO
 POŠTI!**

URNIK:
 pon-pet 8-16 h
 sob **ZAPRTO**

Akcije veljajo do razprodaje zalog.

APIS M&D

ČEBELARSTVO MARKO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA
 tel.: (01) 755 12 82, faks: (01) 755 73 52

Delovni čas:
 ob delavnikih 9.00-12.00
 16.00-18.00
 ob sobotah 9.00-12.00

AŽ-PANJI 10-SATNI

AŽ-TRIETAŽNI PANJ

PRAŠILČEK
 AŽ 5- IN 7-SATNI
 75 - 57,40 EUR,
 55 - 52,20 EUR

GRELCI ZA
 MED 179 EUR

KAKOVOSTNA RSF-
 TOČILA
**AKCIJSKA CENA
 298 EUR**

STANDARDNI LR-PANJ
 IN DVOTRETINJSKI
 LR-PANJ
**AKCIJSKA CENA
 89,60 EUR**

ŽICA ZA SATNIKE
 250 g 4,5 EUR,
 250 g CINK 2,2 EUR

SATNIKI:
 AŽ-VRTAN,
 LEPLJEN,
 ZBIT 0,79 EUR /KOS
 LR - STANDARD
 LR 2/3

PREDELAVA
 VOSKA V
 SATNICE
 SAMO 0,75 EUR/KG

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (razen lomljivih artiklov). ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 0,75 EUR/kg. ■ Vosek steriliziramo pri 125 °C. ■ Vosek odkupujemo po 3,12 EUR za kilogram. ■ Z veljavno čebelarstvo izkaznico priznamo 4 % popust pri nakupu v vrednosti več kot 50 EUR.

! SUPER AKCIJA !
 SATNICE – AŽ-, LR-: 0,65 EUR

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.
- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.

Cenjene stranke obveščamo, da smo se preselili na Opekarsko 16 na Vrhniki.

Priznано vzrejališče čebeljih matic Debevec

UVODNIK

Spoštovane čebelarke in spoštovani čebelarji!

»Čebelarški kongresi so poezija turizma!«

Vedno znova se ob vprašanjih tujcev o čebelarstvu turizmu spomnim besed

Franca Šivica, pionirja čebelarskega turizma, da je čebelarstvo poezija kmetijstva ter ena izmed najplemenitejših tradicionalnih dejavnosti, pisanih na kožo slovenskega človeka. Podobno bi sam dejal za kongresni turizem, za katerega lahko rečemo, da je poezija turizma in prav tako pisan na kožo Sloveniji.

Kongresni turizem ima podobno kot čebelarstvo širše dimenzije. Pomemben je za poslovni, znanstveni, strokovni, izobraževalni in kulturni razvoj določenega kraja. Poleg tega ima multiplikativen vpliv na lokalno in nacionalno gospodarstvo, saj želijo kongresni gostje z debelejšimi denarnicami užiti kar največ turističnih storitev. Slovenija je z vključitvijo v EU pridobila ugodne primerjalne prednosti za razvoj te dejavnosti, in sicer tako lokacijske kot tudi trajnostne zaradi razmeroma ohranjenega okolja.

Širša strokovna in laična javnost se je prvič zavedla pomena čebelarstva ob svetovnem kongresu Apimondia, ki smo ga leta 2003 organizirali v Cankarjevem domu. Vse do zdaj je to eden izmed največjih in najprijaznejših kongresov, katerega posledica je več kot 3.000 zadovoljnih kongresnih in čebelarskih ambasadorjev Slovenije. Kongres je bil uspešen po poslovni plati, še pomembnejša pa je bila njegova vizija, ki je že takrat napovedala, da bo treba spremeniti odnos do narave. Kongresna rdeča nit je bilo čebelarstvo kot način življenja, ki zahteva spoštljiv odnos do narave in družbe.

Številni takratni udeleženci so v teh dneh znova obiskali Slovenijo. V tistih dneh pred sedmimi leti se je ob sklepnih turističnih izletih zares rodil tudi čebelarstvo, ki ponuja

Fotografija na naslovnici: Odprt matičnik za pridobivanje matičnega mlečka. Matičnik je celica iz voska, v kateri je oplojeno jajčece. Čebele dojilje oz. čebele krmilke ličinko v matičniku krmijo z matičnim mlečkom. Matični mleček omogoči, da se iz oplojenega jajčeca razvije čebelja matica, ki zaradi stalnega hranjenja z matičnim mlečkom doseže spolno zrelost ter daljšo življenjsko dobo kot čebele delavke. Foto: Franc Šivic

UVODNIK

Gorazd Čad	301
IZ ZNANOSTI IN PRAKSE	
Andreja Kandolf: Higijenske zahteve za pripravo čebeljih izdelkov	303
Brane Kozinc in Anže Sobočan: Postavljanje satja v čebeljem gnezdu	304
Franc Šivic: Novice iz sveta	306
APITERAPIJA	
Rajko Radivojac: Čebelji strup – čudežno zdravilo	308
ALTERNATIVNI OPRAŠEVALCI	
Danilo Bevk: Žrtve fitofarmaceutskih sredstev niso »samo« čebele	310
DELO ČEBELARJA PO MESECIH	
Vladimir Fajdiga: Čebelarjeva opravila v oktobru	311
VETERINARSKI NASVETI	
Mira Jenko Rogelj, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za oktober	313
VPRAŠANJA IN ODGOVORI	
Vlado Auguštin: Čebelnjak in sosednja zemljišča	313
ZGODOVINA SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA	
prof. dr. Andrej Šalehar in Janez Gregori: Knjige o čebelarstvu v Kranjskem knjižnem katalogu iz leta 1797	314
MEDOVITE RASTLINE	
mag. Živan Veselič, mag. Rok Pisek, Janez Kolenko: V Sloveniji raste več vrst javorjev	316
ČEBELARSKI POTOPIS	
Mitja Zupančič: Ekološko čebelarjenje v Avstriji	318
DOGODKI IN OBVESTILA	320
OBVESTILA ČZS	324
MALI OGLASI	332
V SPOMIN	334
OSMRTNICE	336

INDEX

EDITORIAL

Gorazd Čad	301
FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK	
Andreja Kandolf: Hygiene Requirements for Preparation of Hive Products	303
Brane Kozinc and Anže Sobočan: Placement of Combs in Honeybee Brood Nest	304
Franc Šivic: World News	306
APITHERAPY	
Rajko Radivojac: Bee Venom – Wonder Medicine	308
ALTERNATIVE POLLINATORS	
Danilo Bevk: Victims of Phytopharmaceutical Means are not »Only« Bees	310
BEEKEEPER'S WORK THIS MONTH	
Vladimir Fajdiga: Beekeeper's Chores in October	311
VETERINARY ADVICE	
Mira Jenko Rogelj, PhD (Vet. Med.): Veterinary Advice for October	313
Q&A	
Vlado Auguštin: Apiary and Adjoining Premises	313
HISTORY OF SLOVENIAN BEEKEEPING	
Prof. Andrej Šalehar (PhD) in Janez Gregori: Books on Beekeeping in Carniolan Book Catalogue From the Year 1797	314
FORAGE PLANTS	
Živan Veselič (MSc), Rok Pisek (MSc), Janez Kolenko: There are Numerous Species of Maple Trees Growing in Slovenia	316
BEEKEEPER'S TRAVEL STORY	
Mitja Zupančič: Organic Beekeeping in Austria	318
NEWS AND EVENTS	320
ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA	324
SMALL ADS	332
IN MEMORIAM	334
OBITUARIES	336

pristen stik s slovensko kulturno, etnografsko in naravno dediščino poslikanih panjev, arhitekture čebelnjakov in s čebelarjenjem kot načinom življenja.

Iz življenja čebel se lahko marsičesa naučimo tudi organizatorji kongresa, med drugim njihove pregovorne marljivosti, pa tudi strpnosti. Tako v čebelarstvu kot tudi v kongresnem turizmu rezultati niso dosegljivi čez noč. V zadnjem času kongresni gostje povprašujejo tudi po programih, povezanih z ohranjanjem naravnega okolja. Prav čebelarski turizem ponuja številne možnosti za spremljevalne izlete, drugačne sprejeme za udeležence in kreativne t. i. »team buildinge«. S čebelarskim turizmom kongresnim obiskovalcem ponudimo nekaj resnično prvinskega in hkrati omogočamo sonaraven razvoj slovenskega podeželja.

Vsi, ki smo bili vpleteni v organizacijo letošnjega kongresa Apimedita&Apiquality, smo se potru-

dili, da bodo vtisi udeležencev kongresa vsaj tako dobri kot leta 2003. Sam pa si želim, da bi čebelarski turizem in čebelji pridelki postali osrednji del trajnostne turistične ponudbe Slovenije. Čebelarji lahko zelo veliko prispevate k slovenskemu turizmu, npr. trajnostno dimenzijo, naravne čebelje pridelke, originalne spominke, medene pijače, ter s tem dopolnite ponudbo tradicionalnih turističnih ponudnikov v Sloveniji. Veseli me, da nekatera zdravilišča namesto tajskih masaž že ponujajo medene masaže. Kongres Apimedita je odlično izhodišče, da tudi splošno javnost informiramo, navdušimo in opozorimo na žgočo problematiko in na dejstvo, zakaj so čebele tako pomembne za človeštvo. Zaradi srčnosti slovenskih čebelarjev in njihovega plemenitega poslanstva sem prepričan, da smo v dneh Foruma znova pridobili številne nove turistične ambasadorje Slovenije.

Gorazd Čad, direktor Go@Mice

Sklad za ohranitev kranjske čebele

Čebelarska zveza Slovenije ustanavlja poseben SKLAD ZA OHRANITEV KRANJSKE ČEBELE. V njem bomo namensko zbirali finančna sredstva za prednostne naloge, ki jih bomo določali vsako leto posebej. Prvo leto bomo sredstva namenili čebelarskim krožkom, predvsem za postavitve učnih čebelnjakov.

ČZS je zato izdala posebno nalepko z napisom OHRANIMO ČEBELE. Vse nalepke so oštevilčene, cena nalepke je 1 EUR, celoten izkupiček od prodaje pa bo nakazan skladu.

V pripravi je že pravilnik, ki bo natančno določal, kdo in pod kakšnimi pogoji lahko pridobi sredstva iz tega sklada za postavitve čebelnjaka. Na podlagi pravilnika bomo izvedli javni poziv, ki bo objavljen v Slovenskem čebelarju in na spletni strani ČZS: www.czs.si.

Finančna sredstva sklada bodo letos namenjena za lesen čebelnjak (podoben, kot je na sliki) na

točkovnih temeljih, velikosti pribl. 1150 mm x 1850 mm, dva 10-satna AŽ-panja, dva 10-satna trietažna panja, 5-satni panj, dva 7-satna panja in štiri čebelje družine. Skupna vrednost je do 3.500 EUR.

Kot prvo se je za nakup 2000 nalepk odločilo podjetje Medex. Z njimi bo opremilo svoje izdelke, ki jih bo prodajalo na mednarodni čebelarski razstavi APIEXPO in sejmu Narava in zdravje v Ljubljani.

Vse, ki jih zanima tovrstno sodelovanje pri OHRANJANJU ČEBEL, vabimo, da se nam pridružite, saj boste tudi na ta način javnosti pokazali, da se zavedate pomena čebel in da želite pomagati pri ohranjanju čebelarstva v Sloveniji.

Nalepke lahko kupite v tajništvu Čebelarske zveze Slovenije, na Brdu pri Lukovici 8.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Higienske zahteve za pripravo čebeljih izdelkov

Andreja Kandolf*

Čebelarstva sezona je za nami, skladišča so bolj ali manj polna medu, ki ga bomo dali v promet. Za dajanje v promet se šteje vsaka oblika prenosa živil, tako prodaja kot tudi podarjanje medu. Med napolnimo v embalažo za prodajo na drobno ali pa ga vključimo v predelavo. Lahko pa se zgodi, da nam je med v vmesnem času kristaliziral, zato ga je pred polnjenjem treba utekočiniti.

Utekočinjanje in polnjenje medu

Pri utekočinjanju medu moramo tako kot pri vseh drugih opraviilih poskrbeti, da sta posoda in prostor ustrezna. Glede na to morajo biti oprema, pripomočki in embalaža iz materialov, primernih za uporabo v živilski industriji (steklo, nerjaveča pločevina, plastika za živila ...), prostor za ta namen pa takšen, da ga je mogoče temeljito očistiti, da je preprečen stik s strupenimi snovmi in vnos delcev v med, da je omogočeno umivanje rok ter pomivanje posod in drugih pripomočkov.

Med se utekočinja s segrevanjem. **Nikoli ga ne segrevamo pri temperaturi, višji od 40 °C.** Po utekočinjenju moramo med čim hitreje ohladiti na temperaturo skladiščenja medu. Čas utekočinjanja je odvisen od temperature, velikosti posode ter načina in pripomočkov za segrevanje. Velja pravilo: čim višja je temperatura segrevanja, tem krajši sme biti kontaktni čas medu in grelca, potem pa je treba med hitro ohladiti.

Pri nepravilnem utekočinjanju medu se lahko pojavijo poškodbe medu. Poleg vode, sladkorjev, anorganskih in organskih snovi med vsebuje tudi encime, vitamine, hormone idr., ki so po kemični zgradbi beljakovine, te pa so med drugim občutljive tudi na toploto. Pri previsoki temperaturi beljakovine propadejo. Tako te snovi, če jih preveč segrejemo, propadejo, s tem pa med izgubi tisto dragocenost, zaradi katere ga med drugim tudi uživamo. **Poleg tega pri segrevanju medu nastaja tudi hidroksimetilfurfural ali kratko HMF, ki je pokazatelj staranja in pregrevanja medu.** HMF nastane v medu iz sladkorjev, in sicer iz fruktoze. Na nastanek HMF vplivajo temperatura in čas segrevanja, shranjevanje medu, pa tudi kemične lastnosti medu, kot so pH, kisline v medu ter vsebnost mineralov in sladkorjev v medu.

Med lahko utekočinimo na več načinov, med temi pa uporabljamo:

- potopne grelce (ob uporabi paličnih grelcev moramo med obvezno mešati, kajti v nasprotnem se med ob stiku z grelcem lahko pregreje; ob uporabi spiralnega grelca mešanje/odtakanje ni obvezno, ker grelec potuje navzdol sam, temveč je zgolj priporočeno, odvisno od velikosti grelca, količine medu in velikosti posode);
- vodno kopel;
- topilno komoro s segretim zrakom (obvezno mora biti vgrajen termostat!);
- topilno komoro z vgrajenimi cevmi s segreto vodo (segrevanje v njej poteka enakomerno);
- pripomoček »Melitherm«, ki pretočno segreva med (pri tem postopku je lahko temperatura segrevanja višja od 40 °C, vendar je čas segrevanja zelo kratek, zato ne nastanejo poškodbe medu, kot so nastanek HMF, uničenje encimov, sprememba barve).

Nikakor pa ni priporočeno utekočinjanje medu z mikrovalovi, saj ti povzročajo poškodbe medu (uničevanje encimov itd.).

Označevanje medu

Utekočinjen med napolnimo v ustrezno embalažo. Pred polnjenjem je treba pregledati, ali je embalaža čista in nepoškodovana.

Foto: Arhiv ČZS

Pri nepravilnem utekočinjanju medu se lahko pojavijo poškodbe medu. V medu so snovi, ki so občutljive na toploto. Poleg tega pri segrevanju medu nastaja tudi hidroksimetilfurfural, ki je pokazatelj staranja in pregrevanja medu.

* Svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane

Napolnjen kozarec ustrezno opremimo in označimo. Pri označevanju imamo slovenski čebelarji še vedno precej težav, zato vam predlagamo, da preberete članka *Označevanje medu* in *Predpakirani izdelki – zahteve meroslovne zakonodaje*, ki sta bila v Čebelarskem svetovalcu objavljena oktobra in novembra leta 2006, ter članek *Obvezni podatki na nalepki za med*, objavljen marčevski številki Slovenskega čebelarja leta 2010. Tej številki Slovenskega čebelarja je bila priložena tudi sredinska priloga *Označevanje predpakiranega medu*.

Predelava medu

Med sicer lahko uporabimo tudi v predelavi, tako da izdelamo različne pijače iz medu, lahko mu dodamo dodatke, kot so cvetni prah, propolis, matični mleček, suho sadje in oreščki. Pri tem moramo poskrbeti, da so tudi ti dodatki zdravstveno neoporečni, da imamo od dobaviteljev surovin račune, priporočljivo je dobiti tudi oznake in certifikate ali analize dodatkov. **Čebelar mora v primeru predelave poskrbeti tudi za ustrezno registracijo svoje dejavnosti; ena izmed možnosti je dopolnilna dejavnost na kmetiji.**

Prav tako je pomembno, da izdelke iz čebeljih pridelkov tudi ustrezno skladiščimo. Priporočeno je, da je skladišče hladno, suho in brez tujih vonjev. Matični mleček shranjujemo v hladilniku. Poskrbeti moramo, da nam v skladišču ne ostajajo stare zaloge, da se držimo načela izpodrivanja, da tisto, kar je prej uskladiščeno, tudi prej vzamemo iz skladišča. Paziti moramo na rok uporabe. Rok uporabe živil je odvisen tudi od skladiščenja. Med je uporaben toliko časa, dokler ustreza Pravilniku o medu. Vsebnost HMF in diastazno število sta tista parametra, ki sta najbolj odvisna od staranja medu in se s časom spreminjata. Med je uporaben toliko časa, dokler vsebnost HMF ni večja od 40 mg HMF/kg in do-

kler vsebnost diastaze ni manj kot 8 po Schadejevi lestvici, če pa ste vključeni v sistem Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo, vsebnost HMF ne sme biti višja od 15 mg/kg medu. Če med shranjujemo na sobni temperaturi, potem na mesec nastane približno $\pm 1-2$ mg/kg HMF, s shranjevanjem medu na temperaturi, ki je manjša od 16 °C, pa vsebnost HMF narašča počasneje, in sicer približno $\pm 1-2$ mg/kg na leto, prav tako tudi aktivnost encimov upada počasneje. Na podlagi tega predvidevanja navadno tudi določimo da je rok uporabe medu dve leti. Rok uporabe medu sicer zapišemo z besedami *Uporabno najmanj do 31. 12. 2012 ali Uporabno najmanj do konca (december) 2012.* ■

Viri:

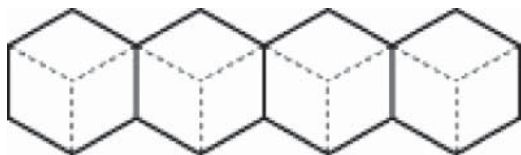
- Pravilnik o medu, Ur. l. RS, št. 31/2004, 89/2004.
 Veljanovski Geremia, V., Meglič, M., Kandolf, A., Senič, L., Posl, S., Seražin, S., Skok, E., Blejec, M., Gražar, F. (2006): Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu na načelih sistema HACCP. Lukovica: Čebelarska zveza Slovenije.
 Fallico, B., Zappala, M., Arena, E., Verzera, A. (2004): Effects of conditioning on HMF content in uniflora honeys. *Food chemistry*, 85: 305–313.
 Karabournioti, S., Zervolaki, P. (2001): The effect of heating on honey HMF and invertase. *Apiacta*, 36: 177–181.
 Luz Sanz, M., del Castillo, M. D., Corzo, N., Olano, A. (2003): 2-Furoymethyl amino acids and HMF as indicators of honey quality. *J. Agric. Food. Chem.* 51: 4278–4283.
 Ramirez Cervantes, M. A., Gonzalez Novelo, S. A., Sauri Duch, E. (2000): Effect of the temporary thermic treatment of honey on variation of the quality of the same during storage. *Apiacta* 34: 162–170.
 Sancho, T., Muniategui, S., Huidobro, J. F., Lozano, J. S. (1992): Aging of honey. *J. Agric. Food. Chem.* 40: 134–138.
 Yilmaz, H., Küfrevioğlu, I. (2001): Composition of honeys collected from eastern and south-eastern Anatolia and effect of storage on HMF content and diastase activity. *Turk. J. Agric. For.* 25: 347–349.

Postavljanje satja v čebeljem gnezdu

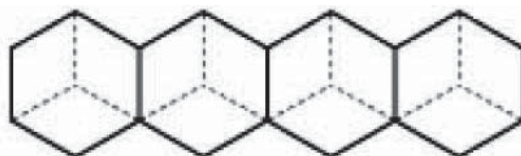
Brane Kozinc in Anže Sobočan

O pravilnem postavljanju in obračanju satnic smo prvič brali leta 2002 v članku ameriške tržne čebelarke Dee Lusby: »*Housel positioning*« – *How I View Its Importance To Beekeeping* (»Houslovo postavljanje« – moji pogledi na pomembnost tega postopka za čebelarstvo), objavljenem na spodaj navedeni spletni strani. Houslov način postavljanja satnic je bolj naraven in prijaznejši do čebel, to pa je dobro tudi za čebelarke in čebelarje. V zadnjih treh

čebelarskih sezonah smo ga preizkusili v sto petdesetih gospodarskih družinah v našem čebelarstvu in rezultati za zdaj potrjujejo tezo omenjenega članka. Že avtorica članka je za preizkus novega načina postavljanja označila in obrnila približno 35.000 satnikov. Vsem čebelarkam in čebelarjem priporočamo, da ta način ne glede na panjski sistem preizkusijo tudi sami. V najslabšem primeru jim lahko povzroči nekaj truda, v najboljšem pa veliko bolj zadovoljne

Dno celic pri zunanjem delu sata, obrnjenih stran od sredine gnezda

Dno celic pri notranjem delu sata, obrnjenih proti sredini gnezda

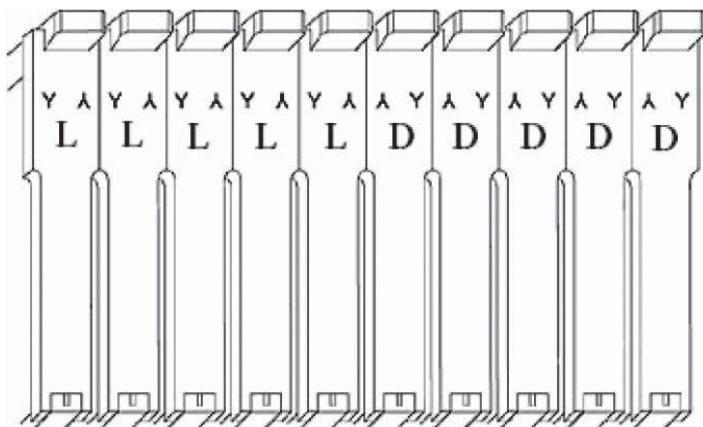
čebelje družine, za katere so stresni že vplivi iz zunanega okolja. Poleg nepravilnega obračanja satja so vedno pogostejše tudi polemike o prevelikih čebeljih celicah in preširokih ulicah med satji. Ti dve pomanjkljivosti bi bilo veliko težje odpraviti, satje pa lahko razmeroma hitro in brez kakršnih koli dodatnih stroškov prerazporedimo pravilno. Ko je razporeditev končana, nam druga opravila v panjih ne vzamejo nič več časa kot doslej.

V obdobju razvoja satnih osnov, na katerih čebele zgradijo nov sat, so v preizkusu skušali čim bolj posnemati velikost in obliko satnih celic, kakršne imajo čebele v naravi. Satna osnova je dno bodočega sata, ki bo zgrajen na njej, in čebelarom diktira njegovo gradnjo. Dno vsake satne celice je »piramida«, zgrajena iz treh rombov, katerih sosednje stranice na eni strani osnove sestavljajo obliko črke Y, na drugi strani pa obliko na glavo obrnjenega Y – znak znane avtomobilske družbe Mercedes.

Prvi posnetki velikosti in oblike naravnih čebeljih celic, narejeni v 19. stoletju, so pravilno pokazali, da je vsak od treh rombov na dnu celice na eni strani sata hkrati tudi eden izmed treh rombov treh celic na nasprotni strani sata. To je razlog, zakaj je Y na dnu celice na nasprotni strani sata obrnjen na glavo. Pogoji se seveda to, da so satne osnove obrnjene pravilno. Šele pri označevanju satnikov smo opazili, da je bila skoraj polovica vseh satov, zgrajenih na osnovah kupljenih pri priznanem izdelovalcu, obrnjena napačno, s ploskim delom vodoravno. Ploski del bi moral biti obrnjen navpično. Vse sate, zgrajene na takih osnovah, smo morali najprej izločiti iz panjev in jih pretopiti. Zanimivo je, da so bili nekateri od napačno obrnjenih satov stari že več kot deset let, vendar tako rekoč deviški, torej še nikoli zaleženi. To očitno kaže, da čebele v napačno obrnjenih celicah ne želijo vzrejati zalege. Ko so satne osnove in z njimi celice obrnjene pravilno, se lahko lotimo označevanja. Na levici satnika označimo, na kateri strani sata je Y obrnjen pravilno in

na kateri je obrnjen na glavo. Če na dnu celice ne moremo več videti oblike Y, je to znak, da je bil sat že velikokrat zaležen in da ga moramo izločiti.

V čebeljem gnezdu je vse urejeno s strogo določenim namenom. To, ali je sat obrnjen z Y proti notranjosti gnezda ali stran od njega, nikakor ne more biti stvar naključja. To so potrdile tudi podrobne analize naravnega satja, ki ga čebele zgradijo v divjih gnezdih, in jih je opravil Michael Housel. V naravnih gnezdih čebele najprej zgradijo poseben, sredinski sat, ki je za malenkost debelejši od preostalih satov, ker je oblika Y na obeh straneh tega sata obrnjena v isto smer. Od sredinskega sata levo in desno je Y pravilno vedno obrnjen navzven, stran od gnezda, na glavo pa je vedno obrnjen proti sredini gnezda. Čebelarom ta postavitev med drugim pomaga pri orientaciji v gnezdu oziroma v panju. Poleg tega prepreči tudi številne primere, da čebele ne želijo zgraditi sata na napačno obrnjeni osnovi, ki jim jo dodamo v graditev. Čebele tako osnovo preskočijo in raje gradijo po svoje drugod, nočejo se preseliti v novo etažo ali naklodo, dodani osnovi razširijo sosednja sata in podobno. Če jim drugega ne preostane, zgradijo tudi tak sat, vendar to v celotni čebelji družini povzroči vznemirjanje in stres. Ker v čebelarstvu (še) ne obstajajo posebne satne osnove, na katerih bi čebele lahko zgradile sredinski sat, si moramo sami izbrati sredino, na kateri

Pravilno postavljanje satnic

se srečata dva sata z obliko Y, obrnjeno na glavo. Od tam naprej satje levo in desno postavljamo pravilno. Če želimo sat z ene strani panja premestiti na drugo stran, ga moramo horizontalno obrniti za 180 stopinj. Če si satnike namesto z Y označujemo z »levo« in »desno«, bo isti satnik spredaj označen »levo«, zadaj pa »desno« ali nasprotno. V 10-satnih panjih, kakršnih je dandanes največ, je najbolje, da je pet satov obrnjenih v eno, pet pa v drugo stran. V naravi, kjer obstaja sredinski sat, pa je število satov v normalnih razmerah, in če se gnezdo lahko enakomerno širi v obe smeri, liho.

Morda ni naključje, da so bili prvotni AŽ-panji samo 5-, 7- in 9-satarji, saj je to bolj skladno z

gnezdi, ki bi jih čebele zgradile same v divjini ali v panjih z nepremičnim satjem. Morda je njegov konstruktor menil, da čebelam bolj ustreza liho število satov, kot je to lahko opazil pri gnezdih v kranjcih. Eden izmed starejših čebelarjev je na predavanju *Čebelarjenje v listovnih panjih*, ki je bilo leta 2008 v Idriji, povedal, da je že njegov oče satnike označeval s črkama L in D. Morda gre za še eno izmed številnih modrosti naših prednikov, ki so se s časom pozabile in izgubile. ■

Vir: <http://www.beesource.com/point-of-view/ed-dee-lusby/more-on-small-cell-foundation-for-mite-control/housel-positioning-how-i-view-its-importance-to-bee-keeping/>

Novice iz sveta

Franc Šivic

Mehika

V tej državi, v kateri so odlične naravne razmere za čebelarstvo, še zlasti na polotoku Jukatan, kjer traja paša skoraj celo leto, o čemer sem se prepričal tudi sam, na leto pridelajo od 60.000 do 70.000 ton medu. Največ ga prodajo svoji veliki severni sosed, pa tudi v Evropo in Savdsko Arabijo. Toda letos so pridelali samo 40.000 ton medu. Perfirio Galindo Aguiar, predsednik Mehiske čebelarke zveze, je tokratno slabo letino označil kot hud udarec za mehiško čebelarstvo. Po njegovem sta razloga za tako slab rezultat predvsem izjemno huda zima, zaradi katere je propadlo veliko čebeljih družin, in dolgotrajna poletna suša, med katero so presahnili vsi viri medenja. Skrbi ga, kako bo Mehika izpolnila že sklenjene pogodbe s svojimi tradicionalnimi kupci medu. Za

Foto: Franc Šivic

Stojišče panjev v deževnem gozdu na polotoku Jukatan. Čebele so last Indijancev iz plemena Maya.

pomoč čebelarjem z regresom za sladkor in zdravila je prosil tudi vlado. Če pomoči ne bo, bo ogrožen obstoj več kot 30.000 mehiških čebelarjev.

Vir: Lloria, C. S. (2010): La cosecha de Mexico se ve reducida en un 40%. Vida apicola, št. 7-8, julij-avgust 2010, stran 2.

ZDA

Ameriški čebelarji pridelajo približno polovico medu, ki ga potrebuje ameriški trg, razliko pa uvozijo, največ iz Kanade, Argentine, Mehike in Brazilije. Še do leta 2006 je bila skoraj četrtnina vsega uvoženega medu na amerškem tržišču kitajskega izvora. Zaradi dumpinskih cen, ki so že ogrožale obstoj ameriškega čebelarstva, je bil na kitajski med uveden poseben davek, ki je občutno zmanjšal uvoz iz te azijske države. Uradno kitajskega medu v ZDA ni več, toda le uradno. V resnici se uvoz nadaljuje z nezmanjšano intenzivnostjo, nadaljuje pa se tudi propadanje čebelarskih obratov, zlasti v državi New York.

Kako je to mogoče?

Človeška iznajdljivost ne pozna meja in Kitajci so se izkazali kot zelo zviti trgovci. Ubrali so več različnih poti, med katerimi so najučinkovitejše zlasti tri.

Prva pot gre prek tretjih držav, za katere ne velja protidumpinski davek. To so Indija, Malezija, Tajvan in Indonezija. Blago, ki ga z ladjami pripeljejo v newyorško pristanišče, ima vse dokumente, ki izkazujejo, da je bil med pridelan v omenjenih državah. Toda nobena skrivnost ni, da z izjemo Indije v nobeni od teh držav ne pridelajo dovolj medu niti za svoje lastne potrebe, kaj šele za izvoz.

Druga pot je še bolj predrzna. Med sicer prispe iz Kitajske, vendar ni deklariran kot med, ampak kot sirup ali kot slad. Očitno je kontrola uvoženega blaga in še posebej hrane v ZDA skrajno pomanjkljiva, da se lahko dogaja kaj takega. Ko je za to zvedel senator Schumer, je takoj zahteval uvedbo stroge in učinkovite kontrole, ki naj bi za vselej preprečila tak nepošten ali – kakor ga je sam imenoval – predatorski (roparski) način trgovanja.

Tudi pri tretji poti gre za neposreden uvoz iz Kitajske in celo na dokumentih je pravilno zapisano, da je predmet uvoza med. Uvozniki so trgovska podjetja, ki so ustanovljena za izvedbo enega samega posla, ko je treba plačati davek, pa preprosto izginejo. Ko pride inšpekcija na naslov uvoznika, je tam že drugo podjetje z novim lastnikom. In država se obriše pod nosom.

Škoda zaradi takšnega roparskega načina trgovanja je večplastna. Čebelarstva propadajo in čebelarji ostajajo brez dela, zmanjšuje se število čebeljih družin, zato je ogroženo oprашevanje, državna blagajna pa na leto izgubi od 100 do 200 milijonov dolarjev prihodkov.

Človek skoraj ne more verjeti, da se vse to dogaja v Združenih državah Amerike!

Vir: Maxwell, C. Y. (2010): Schumer: NY'S Honey Industry Under Assault by Chinese »Honey Laundering«. American Bee Journal, št. 8, avgust 2010, stran 735-736.

Argentina

Še pred nekaj leti mi je predsednik Zveze argentinskih čebelarjev g. Lukas Martinez, ki je zdaj tudi podpredsednik Apimondie, govoril, da Argentina »naskakuje« rekordnih 120.000 ton medenega pridelka na leto. Toda eno so pobožne želje, drugo je kruta resničnost. Letos je Argentina pridelala »samo« 60.000 ton medu. Vzroki za tak nespeh so podobni tistim v Mehiki. Argentinskim čebelarjem želim prihodnje leto več sreče. Že zato, ker bodo v drugi polovici septembra v Buenos Airesu organizirali svetovni čebelarski kongres Apimondia 2011.

Lukas Martinez

Vir: Internet

Nemčija

Znani kemijski velikan BASF je poslal na tržišče nov proizvod za boj proti varojam, imenovan »Mite Away« Quick Strip ali s kratico MAQS. Gre za trakove, ki so izdelani iz biološko razgradljive folije ekoflex in prepojeni s sladkorno raztopino mravljinčne kisline. Trak deluje tri dni in ubija tudi varoje v celicah. Poskusi, ki so jih opravili v Kanadi, ZDA in Franciji, so pokazali, da je učinkovitost tega novega proizvoda 97-odstotna.

BASF ga je razvijal v sodelovanju s kanadsko raziskovalno skupino NOD, ki so jo leta 1997 ustanovili kanadski čebelarji in ki se ukvarja izključno z raziskovanjem novih zdravil za čebele. Novi proizvod je že registriran na Havajih, v Nemčiji pa pričakujejo, da bo registriran leta 2012.

Novi trakovi za zatiranje varoj na podlagi mravljinčne kisline

Kako bodo MAQS sprejeli čebelarji po svetu in tudi pri nas, če bo kdaj registriran, je verjetno odvisno predvsem od njegove cene. Tisti, ki v boju proti varozi že obvladajo uporabo mravljinčne kisline, bodo verjetno ostali kar pri svojih preverjenih postopkih. ■

Vir: Danzeisen, F. (2010): Ein neuer Meilenstein im Kampf gegen die Varroamilbe. Die neue Bienenzucht, št. 8, avgust 2010, stran 264.

Čebelji strup – čudežno zdravilo

Rajko Radivojac

Čebelji strup (apitoksin) je sestavina, zaradi katere je čebelji pik boleč. Po svoji sestavi je to zelo zapletena snov, dokaj podobna kačjemu strupu, ki vsebuje proteinske in mineralne sestavine. Raziskave so pokazale, da čebelji strup vsebuje beljakovine, lipoidne, stearine, bazične kisline, ogljikove hidrate, vodik, dušik, žveplo in druge elemente. Njegova specifična teža je 1,1313, pH vrednost je 4,5–5,5 in je zelo obstojen, saj je odporen na visoke in nizke temperature, baze in kisline.

Čebele proizvedejo strup v svoji strupni žlezi in ga shranjujejo v strupnem mešičku, uporabljajo pa ga kot sredstvo za obrambo. Čebela razpolaga z omejeno količino strupa, kajti ko porabi strup iz mešička, ga ne more več nadomestiti. Čebelarji so orodje za zbiranje čebeljega strupa izdelali na podlagi blagih električnih impulzov, ki delujejo na čebele. Zaradi vznemirjenja, ki ga povzročijo električni impulzi, nagnosko uporabijo želo in izločijo kapljico strupa, ta pa se – najpogosteje – ujame na stekleno ploščo. Po določenem času posušeni strup postrgajo in shranijo. Strup je najdražji proizvod čebel, saj cena 1 grama strupa dosega vrednost približno 1200 dolarjev. V čebelnjaku s sto panji lahko proizvedemo 1000 gramov čebeljega strupa. Čebelnjaki in panji morajo biti skrbno prilagojeni za pridelavo čebeljega strupa, saj se hitro lahko pojavi ropanje, ker se čebele, ki so izločile strup, ne morejo več braniti. Pri nas je zbiranje čebeljega strupa zane-

marljivo (podatki in komentarji v članku so izraženi za Srbijo, op. ur.), vendar ne zato, ker naši čebelarji tega ne bi znali, ampak zaradi težav pri trženju čebeljega strupa na našem tržišču. Prodajati ga je mogoče samo velikim farmacevtskim podjetjem. Druga težava pri trženju je naše razmišljanje, saj so pripomočki za pridobivanje strupa dokaj dragi, zato najprej iščemo zanesljivega kupca, šele potem pa se lotimo pridobivanja. To pa na tržišču ne deluje, saj je treba kupcu najprej ponuditi pridelek, potem pa se dogovoriti za ceno.

Zakaj je čebelji strup tako drag? Od 29 vplivov čebeljega strupa na človeški organizem je samo eden negativen, to je sistemska alergijska reakcija (anafilaktični šok). Vseh drugih 28 vplivov lahko ob pravilni uporabi krepi človekovo zdravje, zgolj ta eden pa lahko ubija. Po predvidevanjih je približno 2 % ljudi alergijsko občutljivih na čebelji strup. Po statistiki ruskega in romunskih inštituta za apiterapijo se alergija pojavlja pri 2–8 % pacientov, ki pred zdravljenjem niso kazali preobčutljivosti na čebelji strup.

Čebelji strup so v zgodovini uporabljali najprej za zdravljenje revmatskih obolenj, pozneje pa tudi drugih. O uporabi čebeljega strupa so pisali Hipokrat (5.–4. stoletje p. n. št.), Plinij (1. stoletje n. št.) in Galena (2. stoletje n. št.). V novejšem času o čebeljem strupu kot zdravilu pišeta profesor M. I. Lukomski iz Sankt Peterburga (1864) in češki zdravnik dr. Filip Terč, ki je vse življenje deloval v Mariboru (med

leti 1888 in 1912). V obdobju od tridesetih let 20. stoletja do zdaj je postalo zdravljenje s čebeljim strupom zelo cenjeno v Sovjetski zvezi oz. Rusiji. Medicinski svet sovjetskega ministrstva za zdravje je 10. marca 1959 izdal navodilo za zdravljenje s čebeljimi piki, na podlagi tega pa je bila odobrena uporaba čebeljega strupa za zdravljenje in tudi uvedena v zdravstvene ustanove. V Romuniji je čebelji strup razglašen za pomožno zdravilo, terapija s čebeljim strupom pa je tudi del tradicionalne

Naprava za zbiranje čebeljega strupa

Foto: MB

medicine na Kitajskem, v Tajvanu in Koreji. V zgodovini so terapijo s čebeljim strupom za različna obolenja uporabljali tudi v Združenih državah Amerike. Prve tablete z vsebnostjo čebeljega strupa je izdelal dr. Joseph Brodman.

V državah, v katerih je čebelji strup registriran kot zdravilo, so izvedli tudi raziskave o njegovem delovanju. Razvili so uporabo čebeljega strupa s piki, z injiciranjem, elektroforezo, v obliki mazil in z inhalacijo. Povsem nedvoumno je bilo potrjeno, da nihče ne dvomi o zdravilnosti čebeljega strupa. V državah, ki so čebelji strup registrirale kot pomožno

zdravilo, ga uporabljajo v medicinskih ustanovah, v katerih delujejo posebej za tovrstno zdravljenje usposobljeni zdravniki – apiterapevti.

V Srbiji uporabljajo čebelji strup za zdravljenje neuradno. Uporabljajo ga čebelarji, ki nimajo niti osnovne medicinske izobrazbe, zato sodi uporaba čebeljega strupa na področje zdravilstva, ki je po zakonu kaznivo. Vendar pri tem nastane etična dilema: ali je pomembno, kdo izvaja zdravljenje, če to pomaga bolniku?

Da dobimo bolj jasno sliko tega problema, moramo vedeti, kakšnim nevarnostim je izpostavljen človek, ki se pri nas zdravi s čebeljim strupom. V nadaljevanju bom primerjal uporabo čebeljega strupa v državah, v katerih je registriran, in pri nas. V državah, v katerih je čebelji strup registriran, so razvili natančne postopke za njegovo uporabo pri posameznih boleznih.

Bolniki morajo pred zdravljenjem opraviti določene medicinske preglede, v okviru katerih ugotovijo morebitne kontraindikacije na čebelji strup, torej, ali so nanj alergični oziroma ali imajo bolezen, zaradi katere ne prenašajo čebeljega strupa. Bolniki so podrobno obveščeni o zdravljenju, še posebej o morebitnih zapletih. Nikoli jim nihče ne zagotavlja ozdravitve. Med zdravljenjem so zaradi kontrole obvezni laboratorijski pregledi, predvsem ledvic in jeter, in ob morebitnih odstopanjih od normalnih vrednosti je zdravljenje prekinjeno. Prav tako so natančno predpisani odmerki zdravila, dieta, trajanje zdravljenja in premori med zdravljenji. Pacienti zdravilo dobivajo v zdravstvenih ustanovah pod kontrolo zdravnikov, samo zdravljenje pa je samoplačniško, vendar cena ni previsoka.

Pri nas je slika popolnoma drugačna. Paciente pogosto kar na travi pred čebelnjakom zdravijo čebelarji, ki za uporabo čebeljega strupa nimajo potrebne izobrazbe. Po navadi bolniki niso seznanjeni z more-

Čebelji pik

Foto: Franc Šivic

bitnimi posledicami zdravljenja, saj jim izvajalci kljub zelo majhni verjetnosti za izboljšanje stanja jamčijo ozdravitev. Za pripravo zdravljenja zadošča že zagotovilo bolnika, da ni alergičen ter da nima težav z ledvicami in jetri. Odmerki strupa za zdravljenje so določeni »čez palec«, prav tako tudi trajanje zdravljenja, med zdravljenjem ni nikakršne kontrole stanja bolnika, izvajalci zdravljenja pa niso niti izobraženi niti usposobljeni za prvo pomoč ob morebitni sistemski alergijski reakciji. Čebelji strup in »delo« sta sicer brezplačna, vendar pa so zelo dragi »nujno potrebni« čebelji pridelki (med, matični mleček, cvetni prah, propolis), ki jih morajo bolniki uživati za uspešnost zdravljenja.

Prva naloga ali zapoved katerega koli medicinskega posega je ne škoditi bolniku, druga pa je pomagati bolniku. Če zanemarimo prvo, tudi druga ni izvedljiva. Torej grozi čebelarjem, ki strup uporabljajo za zdravljenje drugih, zaporna kazen – kar ni tako hudo. Huje je to, da bolniki, ki iščejo pomoč v uporabi čebeljega strupa pri neizobraženih čebelarjih, ogrožajo svoje življenje. Ker nihče ne trdi, da čebelji strup ne pomaga, predlagam, da dokler to področje ne bo sistemsko urejeno, pomoč poiščete v ustanovah, v katerih je tak način zdravljenja dovoljen in uraden. Najbližji je Center za apiterapijo v Bukarešti, ki ga vodi dr. Kristina Aosan, predaleč ni niti Mednarodni center tradicionalne in alternativne medicine API v Čeljabinsku v Rusiji.

Za konec pa še tole: vsi, ki s čebeljim strupom zdravite druge, pri tem pa zaradi osebnih koristi ali svoje promocije zanemarjate možne škodljive posledice, dobro premislite, kaj delate! Res nimate pravice, da na kocko postavljate tuja življenja! ■

Prevod: Miro Leskovec

Vir: Radivojac, R. (2010): Čebelji strup – čudežno zdravilo. Pčelar, št. 4, april 2010.

Danilo Bevk*

Žrtve fitofarmaceutskih sredstev niso »samo« čebele

Posledice uporabe fitofarmaceutskih sredstev (FFS) so najočitnejše pri medonosni čebeli. Pomembnejša razloga za to sta vsaj dva. Prvi je ta, da so čebele zelo občutljive na kemikalije, ki jih človek vnaša v okolje, drugi pa je množično gojenje. Prav to odločilno pripomore k temu, da so posledice (pomori) tudi opažene, saj čebele samo v Sloveniji opazuje nekaj tisoč čebelarjev. Čebele so zato zelo primeren kazalnik stanja in sprememb v okolju, torej so dober bioindikator. Čebelarji tako niso samo pridelovalci medu in gojitelji pomembnih oprasovalcev, ampak tudi pomembni opazovalci dogajanja v okolju. Brez njih bi marsikatera neodgovorna uporaba FFS ostala povsem neopazena.

Izgub pri drugih živalih največkrat ne opazimo, vendar to še ne pomeni, da jih ni. Mogoče še nadjemo kako ptico, ki je poginila, ker se je hranila z zastrupljenimi žuželkami, tako rekoč povsem prezrite pa so manjše živali, kot so na primer čmrlji, čebele samotarke, metulji, hrošči in pajki, čeprav jih verjetno FFS ne prizadenejo nič manj kot čebele. Te živali živijo za človeka preveč skrito življenje, da bi to zlahka opazili, a tudi opazovanj in raziskav o tem je zelo malo. Pomembno vprašanje je, ali je vpliv FFS na te organizme enak. Če je, potem povsem zadoštuje, da opazujemo in raziskujemo samo čebele. Poglejmo, kako uporaba FFS vpliva na čmrlje.

Kljub številnim raziskavam je o vplivu FFS na čebele še vedno veliko odprtih vprašanj. Še več neznanega je pri čmrljih, saj tem pomembnim oprasovalcem šele v zadnjih letih namenjajo več raziskovalne pozornosti. Ker se tudi ti prehranjujejo z medicino in cvetnim prahom, bi pričakovali, da je vpliv nanje enak, vendar so raziskave pokazale, da to ne drži povsem. Da je vpliv nanje lahko drugačen, kažejo že nekatera poročila o njihovem opazovanju v naravi. Zgovoren je Thompsonov primer (2001) uporabe insekticida z učinkovino lambda cihalotrin na fižolu, saj je ta povzročil pomor čmrljev, pri čebeljih družinah v bližini pa odmiranja niso opazili. V nasprotju s tem opazovanjem so laboratorijski poskusi pokazali, da so pesticidi za čmrlje na splošno nekoliko manj strupeni. Zakaj so potem v nekaterih primerih čmrlji kljub temu bolj prizadeti kot čebele?

Ugotavljajo, da so razlike predvsem posledica drugačnega življenjskega kroga in organizacije čmrlje družine. Zanje je značilno, da zimo preživijo samo matice, ki so se izlegle prejšnje leto, njihova naloga pa je spomladi ustvariti novo družino. Matica sama poskrbi za gnezdo in prvo generacijo delavk. To obdobje traja vsaj mesec dni in ni si težko predstavljati, da smrt matice zaradi škropljenja v tem času neizogibno povzroči tudi propad družine. Tako je vpliv FFS največji spomladi. Nasprotno čebelja matica praviloma nikoli ni izpostavljena FFS tako neposredno, saj sama ne nabira hrane.

Tudi pozneje, ko se razvijejo delavke, so lahko že majhne izgube pri čmrljih občutno usodnejše kot pri čebelah. Čmrlje družine namreč štejejo le nekaj deset ali nekaj sto članov, zato lahko že izguba nekaj osebkov povzroči njen propad.

Druga pomembna posebnost čmrljev je povezana z njihovo dejavnostjo čez dan. Na pašo se odpravijo zgodaj zjutraj, že pred peto uro, in jo končajo šele, ko se skoraj povsem stemni. S tem se delno izogonej tekmovanju za hrano s čebelo, saj je ta najbolj dejavna v osrednjem delu dneva. Zelo pomemben ukrep, ki zmanjša negativen vpliv FFS na čebele, je škropljenje v večernem času, ko so te že v panjih. Žal to ne obvaruje tudi čmrljev, ki so zvečer še zelo dejavni, zato bi bilo zanje sprejemljivo le nočno škropljenje po 21. uri. Naslednja težava je, da so nekateri pesticidi bolj strupeni pri nižjih temperaturah, torej zjutraj in zvečer, ko so čmrlji najbolj dejavni.

Čmrlji niso nič manj izpostavljeni FFS kot čebele

* Nacionalni inštitut za biologijo

Na podlagi primerjave čmrljev in čebel vidimo, da lahko FFS precej različno vplivajo na različne žuželke. Glede na to rezultatov, ki jih dobimo pri enem organizmu, ne moremo preprosto posplošiti na vse preostale. Ker iz praktičnih in finančnih razlogov ne moremo testirati vseh vrst, navadno poskuse izvedemo le pri gojenih in ekonomsko pomembnih vrstah. Pri ugotavljanju negativnih posledic FFS na okolje so to pogosto čebele. Žal je potem marsikdaj prikazano, da zaradi uporabe FFS umirajo »samo« čebele, to pa seveda še zdaleč ni res. Čebele so

dober kazalnik, da je neka snov škodljiva. Če je namreč škodljiva zanje, je verjetno škodljiva tudi za številne druge organizme, tudi za človeka. ■

Viri:

- Goulson, D. (2003): *Bumblebees: Their Behaviour and Ecology*. New York: Oxford, 235 str.
- Steen, J. (2001): Review of the methods to determine the hazard and toxicity of pesticides to bumblebees. *Apidologie*, 32: 399–406.
- Thompson, H. (2001): Assessing the exposure and toxicity of pesticides to bumblebees (*Bombus* sp.). *Apidologie*, 32: 305–321.

DELO ČEBELARJA PO MESECIH

Čebelarjeva opravila v oktobru

Vladimir Fajdiga – Pостоjina

Sezona aktivnega čebelarjenja je zaključena. Ker se rubrika v Slovenskem čebelarju imenuje Delo čebelarja po mesecih, sem v veliki zagati, kaj napisati, ko pravzaprav pri čebelah ni več kaj početi; ker pa je prebiranje literature tudi delo čebelarja, mi preostanejo še čebelarjska razmišljanja – tokrat jezikovna. Morebiti bo kdo le našel kaj zanimivega, ko bo prebiral tale sestavek ob hladnih jesenskih večerih, morda ob kozarcu mošta, ob pečenih kostanjih ...

Čebele in čebelarstvo prežemajo naš narodni in jezikovni vsakdanjik bolj, kot bi si kdo lahko zamisljal. Čebela je s svojimi resničnimi, domnevnimi ali namišljenimi lastnostmi – tako kot druge živali – dokaj primerna za označevanje ljudskih karakteristik, značajev, slabosti in vrlin, zlasti v pregovorih, rekih, primerah. Pri nastanku le-teh je upoštevana predvsem živalska simbolika, tako krščanska kot mitološka. Vloga posamezne živali, tokrat čebele, je v različnih jezikovnih prostorih dokaj različna, odločujoča dejavnika pa sta izkustvo in vedenje o živali ter časovna in tudi siceršnja vtakanost čebele v narodovo bit. Stara grška legenda pripoveduje o atenski čebeli-znamenitem antičnem filozofu Platonu, ki mu je govor tekkel kot med, kar je bilo posledica tega, da mu je kot otroku v zibelki na njegova usta sedel roj čebel. Legendo so pozneje pripisovali tudi drugim modrecem, v krščanstvu sv. Janezu Zlatoustu in sv. Ambrožu, ki je upodobljen s panjem in velja za zavetnika čebelarjev. Marljivost in pridnost človeka pogosto primerjamo s čebelo in pravimo, da je marljiv

kot čebela. Ko sem drgnil osnovnošolske klopi prvega razreda, so nam učiteljice za nagrado za dobro opravljeno delo namesto ocene pritisnile v zvezek pečat s čebelico. Napis, ki ga je bilo včasih najti na pročeljih čebelnjakov »Z dela na delo, s cveta na cvet, živi veselo, a pomni naš zgled«, opominja in zopet potrjuje pridnost in marljivost čebele. Ko pa je komu padla sekira v med (ob sečnji je našel v duplu čebelje gnezdo z obilico strdi), ja pogosto zacvetela človeška ne-vrlina: zavist. Na čebele se navezujejo številni reki, pregovori in celo uganke, na primer "Poznaš ptico, ki sladi potico?" Za nekoga, ki se mu obeta dobro življenje, pravimo, da bo živel kot čebela v medu. Slovanski narodi pravijo, da kdor redi čebele in konje/vole, ne trpi gladu (poljski, kašubski pregovor). Zanimiv je pregovor, ki pravi, da kdor ima čebele, ima med, kdor pa otroke, ima smrad (interpretacijo prepuščam bralcu). Tudi čebelji pik ima svoj pomen, verjetno zaradi oteklina: pičila jo je čebela oz. opikale so jo čebele, kašubskim Slovanom pove, da je deklica zanosila. Tudi rojevanje in rojstvo opišejo s podobno primero in pravijo, da čebele rojijo, imajo svatbo. Hrvati pravijo za nekoga, ki je pregloboko pogledal v kozarec, da ga je čebela v jezik pičila; tisti, ki ga čebela ni pičila v jezik, pa večje suka jezik. Nemci pa bežijo, tečejo na vrat na nos, kot bi imeli čebele v hlačah. Čebela ne pogine kot preostale živali, marveč umre. Zakaj le? Legenda pravi, da je sv. Gal sosedu ukradel panj čebel, pa so ga opikale. Užaljeni svetnik jim je zarekel smrt in od

Foto: Franc Šivic

Jesenska resa (Calluna vulgaris) pomembna jesenska paša

tedaj čebele ob piku umrejo; prej bojda niso. Druga legenda pravi, da je Bog čebelo kaznoval s smrtjo zaradi dveh grehov, in sicer nedeljskega dela in njene prevzetnosti. Da v razredu ali kje drugje šumi kot v čebelnjaku/panju, ne slišimo več pogosto, ker je učencev vse manj. Da čebela dobro leti, vemo vsi; Nemci pravijo Biene machen (dobesedno narediti čebelo) tedaj, ko jo je nekdaj pobrisal, izginil. Za lenuha in brezdelneža, včasih tudi medveda, pravijo, da pase čebele ali da je čebelji pastir. »Dokler lipa cvete, ji ne manjka čebel, pomeni« dokler gre nekemu dobro, ima obilo prijateljev; če pa to velja za deklo, pomeni, da ima v svojih najboljših letih obilo oboževalcev. In še bi lahko našli primere, ko čebela posredno opisuje človeške lastnosti.

Oktober

Morda bi veljalo opozoriti ter preveriti moč čebeljih družin; živalnost čebeljih družin v oktobru je odločujoča za uspešno izzimatev. Prezimatev družin z manj kot 5000 osebkami v oktobru je zelo vprašljiva. Raziskave so pokazale, da so zimske izgube pri družinah z večjim številom osebkov bistveno manjše. V prednosti so družine z mladimi maticami/rezervne družine, ki jih to leto nismo gospodarsko izkoriščali in to število čebel zlahka in pravočasno dosežejo. Kot sem omenil v enem od prejšnjih člankov, je živalnost gospodarskih družin v avgustu in septembru lahko zelo zavajajoča. Gospodarske družine naj bi v času pred krmljenjem polno zasedale dve nakladi (zvečer ali jutraj), ob pogledu od spodaj pa naj bi posedale vsaj na petih ulicah, sicer jih je pametneje združiti z mladimi družinami.

Jesenska korekcija gnezda je možna vse dotlej, dokler dnevne temperature to dopuščajo. V nakladnih panjih, kjer družino prezimujemo v dveh nakladah pazimo, da čebele zaradi obilice zimske zalo-

ge hrane niso potisnjene samo v spodnjo naklado, ki je praviloma bolj kot ne prazna. Moje izkušnje kažejo, da se zaradi nizkih zimskih temperatur ostrih notranjskih zim, ki pogosto trajajo daljše časovno obdobje, čebele ne premaknejo ali pa jim je vertikalni premik za hrano prek zgornje letvice spodnjega satnika, standardiziranega prostora med nakladama in spodnje letvice satnika v zgornji nakladi ter višje do medene zaloge na satu druge naklade do te mere otežen, da izgube stik s hrano ter odmrejo ali po nepotrebnem trpijo lakoto. Če se je družina odločila prezimovati tudi v zgornji nakladi, nam je s tem bistveno olajšala delo pri zimskem zatiranju varoj – pri aplikaciji oksalne kisline s kapljanjem. Vsekakor bodimo pozorni, da bo družina ohranila stik s hrano. V

AŽ-panjih svetujejo nekateri pomik čebeljega gnezda v sredino, čeprav se sosednji družini v panjih, postavljenih v skladovnico, medsebojno grejeta tako, da prezimujeta pomaknjeni v levo ali desno oziroma se med prezimovanjem praviloma postopoma pomikata druga k drugi (horizontalni premik za hrano).

Nekateri bodo družinam še dodajali hrano. Zelo vprašljivo je, koliko bodo čebele to hrano uspele predelati in ustrezno skladiščiti, zato je bolje, če se ne odločite za združevanje pomanjkljivo nahranjene družine z dobro nahranjeno, da takšni družini dodate sate z že predelano, pokrito hrano.

Čebelarstvo orodje, krmilnike, krmilna vedra in preostale v čebelarstvu sezoni uporabljene čebelarstvo potrebščine razkužimo (razkužilo Virkon, naprodaj v vsaki veterinarski ambulanti, lekarni uporabimo po priloženih navodilih), po potrebi osušimo in primerno shranimo za uporabo v naslednji čebelarstvo sezoni; urejen in pospravljen čebeljak ter njegova okolica sta ogledala vsakega čebelarja.

Tudi o odevanju čebeljih družin sem že pisal, zato naj le povzamem: ne odevajte čebeljih družin, vsaj ne prezgodaj; čebelam in nam je v interesu, da karseda hitro prenehajo (in karseda pozno pričnejo) z zaleganjem, da se poleže še zadnja zalega in bomo lahko pravočasno – beri ne prezgodaj – uspešno izvedli tako imenovano zimsko zatiranje varoj, ki je zadostno učinkovito le v družinah brez pokrite zalege. Poskrbimo za to, da bodo panji dovolj zračni in čebel ne bodo nadlegovale ose, ptice, miši, polhi in podobni jesenski obiskovalci naših stojišč, ki se tudi pripravljajo na bližajočo se zimo. ■

Vir: Keber, J., (1996): Živali v prispodobah. Celje: Mohorjeva družba, 1. zvezek, str. 21-35.

Prispevek je lektoriral avtor sam. **Uredništvo**

Veterinarski nasveti za oktober

Mira Jenko Rogelj*

Čebele so si že uredile svoje gnezdo za preživetje dolgih neaktivnih mesecev. Ob morebitnih poznih donosih mane mora posredovati čebelar in sate s težko prebavljivim manovim medom odmakniti čim dlje od gnezda ali jih odstraniti iz panja. Neprimerna hrana je namreč poglavitni vzrok za pojav **grize** in hujših izbruhov **nosemavosti**.

Iskanje preventivnih sredstev proti nosestavosti je odveč, dokler ne vemo, kaj je vzrok prebavnih težav čebel. Morebitna parazitarna obolenja (navzočnost flagelarnih in amebnih povzročiteljev ter nosestavosti) bodo bodisi potrdile bodisi ovrge laboratorijske preiskave vzorcev čebel. Za ugotovitev stanja v posamezni družini je treba iz vsake posebej nabrati od 25 do 30 čebel in jih ustrezno označiti.

Oktober je tudi zadnji mesec, v katerem bomo s štetjem naravno odmrlih varoj na panjski podnici ocenili napadenost čebeljih družin. Zimsko zatiranje varoj je po Programu zatiranja varoj za leto 2010 obvezno za vse čebelje družine, ko v njih ne bo več

pokrite zalege. Ali bo zimo preživel več kot 30 do 50 varoj v posameznih družinah, je odvisno predvsem od čebelarja.

Zdravila za zimsko zatiranje varoj v obdobju brez pokrite zalege bo čebelarjem predpisala pristojna veterinarska služba. Priprave na zimsko zatiranje so nujne, mogoče pa so le ob lepih izletnih dnevih, ko bomo s čiščenjem prizidkov in nadzidkov poskrbeli, da premikanje satov ob vstavitvi zdravila v panj v hladnih novembrskih oz. decembrskih dneh ne bo dodatno vznemirjalo čebel.

Spremljanje populacije varoj v čebeljih družinah nam omogoča, da so naši ukrepi racionalno izvedeni. Na ta način **proti koncu oktobra preverjamo morebitno reinvazijo varoj iz okolice.** Obvezna kontrola testnih vložkov na panjski podnici nas bo pravočasno opozorila tudi na pričakovano odpornost varoj proti uporabljenim zdravilom. Če so odpadle varoje na podnici še žive, uporabljeno zdravilo ni dovolj učinkovito. **O morebitnem sumu odpornosti varoj proti zdravilom takoj obvestite pristojnega veterinarja NVI za zdravstveno varstvo čebel.** ■

* dr. vet. med., VF NVI enota Kranj

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Čebelnjak in sosednja zemljišča

Vprašanje:

Koliko morajo biti oddaljeni stacionarni čebeljnaki (kot pomožni kmetijski objekti) od meje sosednjih zemljišč?

Odgovarja Vlado Auguštin, svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja:

Uredba o vrstah objektov (**Uradni list RS, št. 37/2008, 15. 4. 2008**) glede na zahtevnost uvršča čebelnjak med montažne ali lesene, enoetažne in pritlične objekte, namenjene gojenju čebel, če je njegova bruto površina največ 20 m² in višina najvišje točke največ 3 m, merjeno od najnižje točke objekta, katerega streha je hkrati strop nad prostorom.

Uredba ob izpolnjevanju določenih pogojev uvršča čebelnjak med enostavne objekte (podrobneje pomožni kmetijsko-gozdarski objekt), ki jih je dovoljeno graditi brez gradbenega dovoljenja. Ti pogoji so:

- da je v skladu z navedeno uredbo objekt izrecno določen kot enostavni objekt,

- da ima investitor pravico graditi na zemljišču, na katerem namerava zgraditi objekt,
- da graditev objekta ni v nasprotju s prostorskimi akti in
- da so upoštevani vsi pogoji in zahteve za graditev enostavnega objekta, določeni v navedeni uredbi.

Poleg omenjenega vsi enostavni objekti ne smejo imeti samostojnih priključkov na objekte gospodarske javne infrastrukture, temveč so lahko priključeni le na obstoječe priključke.

Koliko so lahko čebeljnaki oz. čebele oddaljeni od meje sosednjih zemljišč, predpisujejo občinski odloki. Po navadi ti za enostavne objekte predpisujejo oddaljenost najmanj 1,5–4 m od sosednjih zemljišč. ■

Bralce vabimo, da nam na naslov uredništva pošljejo svoja vprašanja s področja čebelarstva, mi pa bomo poiskali odgovore nanje. *Uredništvo*

Knjige o čebelarstvu v Kranjskem knjižnem katalogu iz leta 1797

Andrej Šalehar¹ in Janez Gregori

Na splošno velja, da je prva slovenska knjiga o čebelarstvu prevod *Pogovorov o zhebelnih rojou*, ki jo je leta 1771 v nemškem jeziku napisal Anton Janša. Prevedel in s svojimi spoznanji jo je dopolnil Peter Pavel Glavar ter jo 26. julija 1779 poslal Kmetijski družbi, da bi pristojni presodili, ali zasluži objavo – Umekova (2006). Rokopis se je izgubil, bil nato leta 1951 najden, vendar so ga natisnili šele leta 1976. Janševo razpravo o rojenju čebel je poslovenil in leta 1906 izdal tudi Avgust Bukovec. Iskanje, katera je najstarejša slovenska knjiga o čebelarstvu, pa s tem ni končano. Najti je treba odgovore na zapis v članku »Geschichte der Akademie der Operosen und des Ackerbaues in Krain« v časopisu Illyrisches Blatt (1828), ki opisuje tudi izda-

janje zbornikov »Zbirke koristnih nauk« v sedemdesetih letih 18. stoletja. Na koncu piše: »Številne razprave o različnih panogah v kmetijstvu so bile natisnjene posamično in nekatere tudi v domačem jeziku.« Dozdajšnje delo še ni dalo odgovora na vprašanje, katere razprave so to bile. Pri iskanju je bila raziskana tudi odlična doktorska disertacija »Knjigotrška ponudba na Kranjskem od 17. do začetka 19. stoletja«, ki jo je leta 2000 uspešno zagovarjala gospa dr. Anja Dular in je dosegljiva na spletnem naslovu: http://www.dlib.si/documents/visokosolska_dela/visokosolska_dela/pdf/URN_NBN_SI_doc-OTSKOFCT.pdf

V disertaciji so predstavljeni knjižni katalogi tedanjih kranjskih knjigotržcev. Tako so že v katalogu iz leta 1678 zapisani napotki za gojenje čebel (*Der sorgfältige Biennen=halter*) – faksimile te knjige, ki je izšel leta 1999, je uredil Johann Schäffer. Dularjeva (2006) je predstavila tudi **Kornov knjigotrški katalog iz leta 1797**, ki ga hrani NUK pod signaturno številko 23 689. V zvezi z njim je zapisala: »Med sedmimi knjigami o čebelarstvu so tudi tri Janševe publikacije (*Janscha praktische Bienenpflege für den Landmann; Janscha Lehre von der Bienenzucht mit K.; ter prevod slednje v slovenščino – das nehmliche Buch in krainer. Sprache*).« Avtor prve knjige ni Janscha, temveč J. A. Janisch. Raziskali smo, katere čebelarske knjige so bile v prodaji:

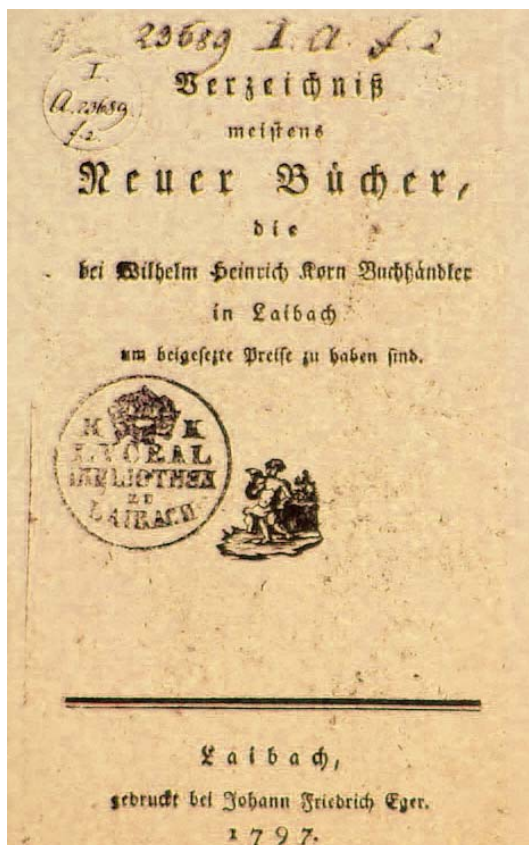
1. Navodilo za koristno in trajno čebelarjenje

Bienen B. Anleitung zu einer nützlichen und dauerhaften Bienenzucht mit K. 48.

Wurster, Simon Friedrich: Anleitung zur einer nützlichen und dauerhaften Bienenzucht. Tretji ponatis. Tübingen 1786, 248 strani. Knjiga je prvič izšla leta 1780, v ponatisu še leta 1783, 1786 in 1790. Hranijo jo v univerzitetnih knjižnicah v Augsburgu in Tübingenu (Universitätsbibliothek Augsburg in Universitätsbibliothek Tübingen) ter v Deželni knjižnici Württemberga (Württembergische Landesbibliothek).

2. Christ: Navodilo za koristnejše in prijetnejše čebelarjenje

— Christ Anweisung zur nützlichsten und angenehmen Bienenzucht mit K.

Kornov knjižni katalog iz leta 1797

¹ zaslužni prof. dr.

Christ, Johann Ludwig: Anweisung zur nützlichsten und angenehmsten Bienezucht für alle Gegenden: bey welcher in einem Mittelmässig guten Bienenjahr von 25 guten Bienenstöcken 100fl. Und in einenem recht guten Bienenjahr 200 fl. gewonnen werden können, und dennoch jeder Stock in gutem Stande bleibt. Frankfurt 1780, 286 strani. Knjiga je v ponatisu izšla leta 1783 in leta 1795 na 354 straneh. Hranijo jo v univerzitetnih knjižnicah v Augsburgu in Regensburgu (Universitätsbibliothek Augsburg in Universitätsbibliothek Regensburg). **Tretji ponatis hrani Čebelarska knjižnica Janeza Goličnika in pod signaturo 7086 tudi knjižnica Narodnega muzeja v Ljubljani.**

3. Janiševa praktična oskrba čebel za kmete

— Janisch praktische Bienepflege für den Landmann fl. 1. 8.

Janisch, J. A.: Praktische Bienepflege für den Landmann im Königreiche Böhme mit zwey Kupfertafeln und nöthigen Figuren, samt einem Bienenkalender auf alle Monate das Jahrs und Verzeichniss der meisten Kunstwörter. Prag. 1789, 261 strani. Knjigo hranijo v univerzitetnih knjižnicah v Augsburgu in v Göttingenu (Universitätsbibliothek Augsburg in Universitätsbibliothek Göttingen – signatura 8 OEC I, 3478).

4. Janšev poduk za čebelarjenje

— Janscha Lehre von der Bienezucht mit K. fl. 1. 15.

Janscha, A. (avtor), Münzberg, J. (urednik): Des Anton Janša ... hinterlassen vollständige Lehre von der Bienezucht. Wien 1775, 204 strani. **Pod signaturo 21157 jo hrani NUK in pod signaturo P STARINE S 71 Osrednja knjižnica Kranj.**

Ali Janscha, A. (avtor), Münzberg, J. (urednik): Des Anton Janša ... hinterlassen vollständige Lehre von der Bienezucht. Nova izdaja. Wien 1790, 204 strani. **Pod signaturo DS 111064 jo hrani NUK, pod signaturo P STARINE S 72 Osrednja knjižnica Kranj in Čebelarska knjižnica Janeza Goličnika.**

5. Ista knjiga v kranjskem jeziku

— das heimliche Buch in krainer. Sprache fl. 10.

Janša, Anton (avtor), Goličnik, Janez (prevajalec): Popolnoma podvuzhenje sa vsse zhebellarje. Celje 1792, 200 strani. **Knjigo hrani Čebelarska knjižnica Janeza Goličnika in še sedem slovenskih knjižnic - glej Cobiss.**

6. Klimma: Šola čebelarjenja za kmete

— Klimma Bienenschule für den Landmann, fl. 15.

Klimma, M.: Bienen-schule für den Landmann in allen Gegenden zur Verbesserung aller Landwirthschaften eingerichtet, worinnen deutlich gezeigt wird, wie durch eine wohleingerichtete Bienenwirthschaft in kurzer Zeit ein beträchtliches Vermögen gesammelt werden können. Brunn 1790, 51 strani. Knjigo hranijo v univerzitetni knjižnici v Augsburgu (Universitätsbibliothek Augsburg).

7. Müller: Pošten avstrijski čebelarski mojster

— Müller der aufrichtige österr. Bienenmeister, fl. 45.

Müller, Johan Michael Chirstoph: Der aufrichtige österreichische Bienenmeister oder vollständiger in Gestalt eines Katechismus abgefasster Unterricht in Bienezucht: Allen Bienenliebhabern...: aus den bewährtesten und neuesten Bienenbüchern und aus eigener Erfahrung zusammengetragen. Wien 1783, 207 strani. Knjigo hranijo v univerzitetnih knjižnicah v Augsburgu in Göttingenu (Universitätsbibliothek Augsburg in Universitätsbibliothek Göttingen – signatura 8 OEC I, 3462). Ali Müller, Johan Michael Chirstoph: Der aufrichtige österreichische Bienenmeister oder vollständiger in Gestalt eines Katechismus abgefasster Unterricht in Bienezucht ... Wien 1780, 88 strani. Knjigo hranijo v Avstrijski narodni knjižnici na Dunaju (Österreichische Nationalbibliothek Wien – signatura 239.801-A).

Sklepna misel

Bera čebelarskih knjig v kranjskem Kornovem knjižnem katalogu iz leta 1797 je bogata. V spletnih katalogih smo našli vse knjige, ki so v skrajšanem besedilu zapisane v Kornovem katalogu. Ker pa so nekatere knjige izšle v ponatisih, leta izdaje ni bilo mogoče določiti. Na ponatise smo opozorili z zapisi pri posameznih bibliografskih podatkih ali pa s podatki o posamezni izdaji. V seznamu je Janševa knjiga, prvič pa je zapisana tudi ponudba prodaje Goličnikovega slovenskega prevoda Janševe knjige *Popolnoma podvuzhenje sa vsse zhebellarje*. Samo dodatno pa je potrjeno, da so čebelarsko strokovno slovstvo tudi pri nas tržili že pred letom 1800. ■

Viri:

Dular, A. (avtor), Žnideršič, M. (mentor): Knjigotrška ponudba na Kranjskem od 17. do začetka 19. stoletja: doktorska disertacija. Ljubljana 2000, 196 strani, http://www.dlib.si/documents/visokosolska_dela/visokosolska_dela/pdf/URN_NBN_SI_doc-OTSKOFCT.pdf

Geschichte der Akademie der Operosen un des Ackerbaues in Krain. 3. nadaljevanje. Illyrisches Blatt, 15. marec 1828, št. 11, str. 42-44.

Korn, W. H.: Verzeichniss meistens neuer Bücher, die bei Wilhelm Heinrich Korn Buchhändler in Laibach um beigesetzte Preise zu haben sind. Laibach 1797, 36 strani.

Umek, E.: Kranjska kmetijska družba 1767-1787. Arhivi, 29(2006)1, str. 1-34.

V Sloveniji raste več vrst javorjev

Živan Veselič*, Rok Pisek**, Janez Kolenko***

V slovenskih gozdovih raste pet pri nas avtohtonih vrst javorjev: gorski javor (*Acer pseudoplatanus*), ostrolistni javor (*Acer platanoides* L.), topokrpi javor (*Acer obtusatum* W. et K. ex Wild), trikrpi javor (*Acer monspessulanum* L.) in maklen ali poljski javor (*Acer campestre* L.). Vse vrste so žuško-cvetne in torej koristne za vidika zagotavljanja ugodne čebelje paše. Najbolj razširjen in tudi gospodarsko najpomembnejši je gorski javor. Ker porašča zelo raznovrstna rastišča, je tudi najprimernejši za saditev v okviru vseslovenske akcije.

V članku bomo na kratko predstavili vse omenjene javorje, podrobneje pa se lahko bralci z vsemi vrstami javorjev, ki rastejo pri nas, seznanijo v knjigah, ki sta pri nas izšli pred kratkim in sta navedeni na koncu tega besedila.

Gorski javor (*Acer pseudoplatanus* L.)

Gorski javor je veliko drevo, saj zraste do višine 40 m, v premeru pa doseže več kot meter. Deblo je praviloma ravno in gladko, krošnja pa velika in simetrična. Skorja je sivozelena, v mladosti gladka, pozneje pa krpasto razpoka. Listi so petkrpi, imajo dolg pecelj in so dolgi 8–16 cm ter do 20 cm široki. Zgornja listna ploskev je temno zelena, spodnja pa sivozelena in ob listnih žilah poraščena z dlačicami. Drevo ozeleni aprila, kmalu po olistanju pa tudi cveti. Cvetovi, ki sestavljajo viseče late, so praviloma dvospolni, včasih pa tudi enospolni. Plod je pokovec z dvema krilatima oreškoma, ki sta spojena pod ostrim kotom. Seme dozori septembra ali oktobra. Med odpadanjem se semeni ločita, krilce pa poskrbi za to, da se semena razširijo po čim večjem prostoru. Rastišča gorskega javorja so globoka, sveža,

Gorski javor

* mag.

** mag.

*** vsi Zavod za gozdove Slovenije

rahla in s humusom bogata tla, najpogostejši je v gorskem in zgornjem gorskem svetu, vendar pa ga najdemo tudi v nižinah in na poplavnih območjih.

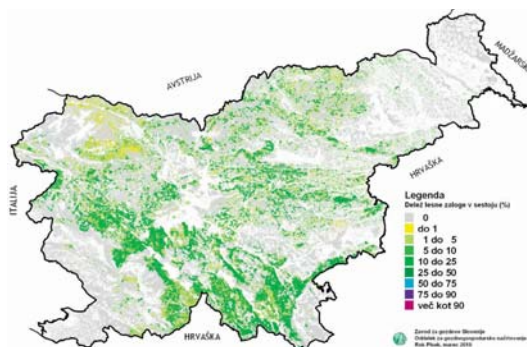

Foto: Zavod za gozdove Slovenije

Razširjenost gorskega javorja v Sloveniji – glede na delež lesne zaloge v gozdnih sestojih

Ostrolistni javor (*Acer platanoides* L.)

Ker je tudi ostrolistni javor veliko drevo, čeprav ne zraste tako visoko kot gorski javor, in ker je oblika njegovih listov precej podobna obliki listov gorskega javorja, ju manj poučeni ljudje lahko zamenjajo. Med omenjenima javorjema pa je vendarle več jasnih razlik. Listi ostrolistnega javorja so v grobem res podobne velikosti in oblike kot listi gorskega javorja, vendar se pri ostrolistnem javorju tako listne krpe na koncu kot tudi zobci ob straneh listnih krp končujejo z ostrimi konicami. Pomembne razlike opazimo tudi pri plodu (pri gorskem javorju je kot med krilcema oster, pri ostrolistnem javorju pa top), socvetjih (pri gorskem javorju so socvetja viseča, pri ostrolistnem javorju pa pokončna), skorji (pri gorskem javorju skorja z leti zelo razpoka, tako da je videti v večjih luskah, pri ostrolistnem javorju pa skorja s starostjo le plitvo vzdolžno razpoka) in brstih (pri gorskem javorju so ti olivno zeleni, pri ostrolistnem javorju pa rdečerjavi).

Ostrolistni javor je glede rastišča nekoliko skromnejši od gorskega javorja, prenese več suše in vlage, tudi nekoliko več sence. Zahteva pa več toplote, zato seže manj visoko v gorski svet (pri nas do nadmorske višine približno 1300 m, gorski javor uspeva še približno 500 m višje). Zaradi večje odpornosti proti suši pa seže ostrolistni javor dlje proti vzhodu, na izrazitejša celinska območja Vzhodne Evrope. Les ostrolistnega javorja je cenjen in ga uporabljajo za najrazličnejše namene, vendar je manj cenjen kot les gorskega javorja.

Maklen ali poljski javor (*Acer campestre* L.)

Tudi maklen ali poljski javor je manjše drevo od gorskega in ostrolistnega javorja. Podobno kot topokrpi javor zraste približno do višine 20 m. Od vseh treh omenjenih vrst pa ga zlahka ločimo zaradi precej manjših listov. Ti imajo tudi daljši, rdečkast pecelj. Za poljski javor so značilne še pogoste plustaste odebelitve mlajših vejic, značilen pa je tudi povsem iztegnjen kot (180°) med krilcema njegovih plodov.

Po naravi je maklen razširjen po vsej Srednji Evropi, od Atlantskega oceana do južnejših območij Vzhodne Evrope, pa tudi v severnem delu Turčije (okrog Črnega morja). Potrebuje precej toplote, zato se izogiba območjem s hladnim podnebjem – na severu sega komaj do Baltskega morja, v gorski svet pa pri nas le do približno 1000 m nadmorske višine.

Maklen

Za ugodno rast potrebuje veliko toplote in svetlobe, zato pogosto raste na gozdnem robu. Ker dobro prenaša delno zasenčenost, pa ga v nižinskih gozdovih pogosto najdemo tudi kot podstojno drevo v spodnjem drevesnem sloju. Dobro prenaša sušo, uspeva pa tudi na vlažnih, občasno poplavljenih tleh.

Njegov les je cenjen, vendar se na trgu redkokdaj pojavlja v obliki žagarskih izdelkov, ki bi bili dovolj debeli za tehnične izdelke.

- **Markovci pri Ptujju – Semesadike Mengeš, d. d.;**
- **Mengeš – Semesadike Mengeš, d. d.;**
- **Ručetna vas pri Semiču;**
- **Vipava;**
- **Bizeljsko.**

Datum prevzema sadik za posamezna ČD na omenjenih lokacijah je od 25.10. do 10.11.2010 o čemer bodo tudi pisno obveščena.

Ostrolistni javor

Topokrpi javor (*Acer obtusatum* W. et K. ex Wild)

Topokrpi javor je endemit balkanskega visokega krasa, torej ga v naravi najdemo samo na omejenem območju. V Sloveniji je razširjen v njenem južnem delu, na visokem krasu in bližnji okolici (npr. Vipavska brda).

Topokrpi javor je manjše drevo od gorskega in ostrolistnega javorja, saj zraste le do višine približno 20 m. Manj pozoren opazovalec lahko tudi ta javor zamenja z gorskim javorjem, saj so v grobem podobni tako njuni listi kot skorja. Krpe listov tega javorja so vendarle precej bolj zaobljene, tope, po tem pa je ta vrsta javorja dobila tudi svoje ime.

Topokrpi javor je toploljubna vrsta, ki raste tudi na plitvih in kamnitih tleh. Od vseh naših javorjev prenese več suše samo še trikrpi javor. Na izrazi-to prisojnih pobočjih (npr. na pobočjih Nanosa) se vzpne do nadmorske višine približno 1200 m, više pa je zanj prehladno.

Cveti zelo zgodaj, že aprila. Njegov les je enako cenjen kot les gorskega javorja, vendar se na trgu zaradi manjših količin redkokdaj pojavlja samostojno.

Topokrpi javor

Prevzem sadik gorskega javorja

Kot je znano, bo tudi to jesen v Sloveniji potekala akcija razdelitve medovitih rastlin. Predsednike ČD obveščamo, da bo prevzem sadik organiziran na istih lokacijah kot lani. Prevzem sadik gorskega javorja bo organiziran na šestih lokacijah po Sloveniji:

- **Tišina pri Murški Soboti – Semesadike Mengeš, d. d.;**

Foto: internet

Foto: Robert Brus

Foto: internet

Trikrpi javor (*Acer monspessulanum* L.)

Trikrpi javor je med vsemi javorji, ki rastejo v Sloveniji, najmanjši, saj odraslo drevo zraste le nekaj višje od 10 metrov. Listi so majhni, podobno veliki kot pri maklenu, vendar so listi pri trikrpem javorju izrazito trikrpi in pravzaprav niso preveč podobni listom vseh drugih javorjev.

Trikrpi javor je toploljubna vrsta, razširjena po vsem Sredozemlju in ob Črnem morju. Od vseh naših javorjev zahteva največ toplote in prenese največ suše. Najpogostejši je na Primorskem, kjer se na sušnih rastiščih pojavlja skupaj s črnim gabrom, kraškim gabrom, malim jesenom, cerom in puhastim hrastom.

Les trikrpega javorja je uporaben, vendar se na trgu skoraj ne pojavlja v obliki žagarskih izdelkov, ki bi bili dovolj debeli za tehnične izdelke. ■

Foto: Robert Brus

Trikrpi javor

Viri:

Brus, R. (2004): *Drevesne vrste na Slovenskem*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Kotar, M., Brus, R. (1999): *Naše drevesne vrste*. Ljubljana: Slovenska matica.

ČEBELARSKI POTOPIS

Ekološko čebelarjenje v Avstriji

Mitja Zupancič*

V program dela komisije za ekološko čebelarjenje pri ČZS smo med drugim zapisali tudi strokovno ekskurzijo v Avstrijo, kjer naj bi si ogledali ekološke čebelarske prakse. Ekskurzijo smo organizirali in izvedli v sodelovanju s Kmetijsko-gozdarskim zavodom Celje, z Združenjem ekoloških pridelovalcev in predelovalcev Deteljica in avstrijsko družbo Ecocontact. Obiskali smo tri ekološke čebelarje na avstrijskem Koroškem.

Takoj po prehodu slovensko-avstrijske meje nas je dobrodušno in z velikim veseljem pričakal dr. Štefan Merkač, ki je prevzel vodstvo ekskurzije in skrb za to, da je vse potekalo tako, kot je bilo načrtovano. Najprej smo se ustavili na ekološkem čebelarstvu Reinwald v Globasnici.

V čebelarstvu Reinwald so se za vstop v sistem ekološkega čebelarjenja odločili pred dvema letoma. Na petih stojiščih čebelarijo s približno 80 čebeljimi družinami v LR-panjih. Letos so na gospodarstvo željo postavili tudi čebelnjak s trietažnimi AŽ-panji, ki jih je z različnimi motivi poslikala gospa Rosi Reinwald.

Poleg manjše vzreje matic, ki se oprašijo na plemenitni postaji in ki jih prodajajo po 34 EUR, se po večini ukvarjajo s pridelavo medu in propolisa. Del

panjev (30) prevažajo predvsem na smrekovo pašo. Leta 2006 je gospa Rosi Reinwald uspešno opravila izobraževanje za čebelarskega mojstra. Seveda nas je podobno kot na vseh dozdajšnjih ekskurzijah doslej zanimalo, kako zatirajo varoje. Povedali so nam, da konec julija in v začetku avgusta za ta namen uporabljajo 85-odstotno mravljino kislino v posebnem hlapilniku. V obdobju mirovanja čebeljih družin uporabljajo tudi oksalno kislino. Trotovino izrežejo samo enkrat na sezono. Satnice izdelujejo sami iz svojega voska, saj je za ekološko čebelarstvo zelo pomemben sklenjen krog predelave voska, ki je brez ostankov nedovoljenih sredstev. Sprva so ekološke satnice tudi kupovali. Med prodajajo po enaki ceni kot drugi čebelarji, to je po 8 EUR za kilogram. V preteklosti so se povezali z nekaterimi drugimi ekološkimi pridelovalci in začeli svoje pridelke prodajati v skupni prodajalni, še vedno pa jih večino prodajo na domu. Ker so vključeni v sistem ekološkega čebelarjenja, pooblaščen kontrolna organizacija vsako leto opravi nadzor. Osnovni prispevek za kontrolo je 100 EUR, ob izvedbi pa plačajo še 0,55 EUR na panj. Med postopkom kontrolna služba odvzame tudi vosek in ga pošlje v analizo, ali morda ne vsebuje ostankov nedovoljenih sredstev. Analiza stane 150 EUR in jo sprva plačajo sami, pozneje pa na podlagi vloge dobijo znesek povrnjen.

* Svetovalec specialist II za področje Ekološkega kmetovanja, KGZS-Zavod CE

Za zimsko krmljenje čebelje družine v pozno poletnem in jesenskem obdobju uporabljajo ekološki sladkor. Ker ga ekološki čebelarji naročajo skupaj, za kilogram tega sladkorja plačajo 1,39 EUR. Povprečno porabijo 18 kg sladkorja na čebeljo družino, pridelajo pa 15 kg medu. Ekološki čebelarji v Avstriji dobivajo na podlagi evropske zakonodaje, podobno kot pri nas ekološki kmetje, neposredna plačila, in sicer po 25 EUR/čebeljo družino.

Po zelo podrobni in zanimivi predstavitvi čebelarstva Reinwald in čebelarjenja na Koroškem nasploh smo nadaljevali pot do ekološkega čebelarja Mirka Cudermana v Železni Kapli. Gospod Mirko je predsednik Društva čebelarjev Železna Kapla, za ekološko čebelarjenje pa se je odločil pred tremi leti. Čebelarji s 35–40 čebeljimi družinami. Čebel ne prevaža, ampak jih ima na stojščih na treh lokacijah. Glavni paši pri njih sta malina in smreka.

Ob obisku ekoloških čebelarjev na avstrijskem Koroškem smo glede letošnje bere poslušali podobne zgodbe, kot jih lahko slišimo pri nas. Tudi tam so bili namreč donosi do takrat zelo pičli, predvsem zaradi slabega vremena. Kot predsednik nam je predstavil še nekaj podatkov o njihovem društvu. Povedal je, da člani njihovega društva čebelarijo povprečno z 10 čebeljimi družinami, največji čebelar pa ima 70 čebeljih družin. V društvu se je pet čebelarjev odločilo za prehod na ekološko čebelarjenje. V Železni Kapli bodo v prihodnje postavili čebelarski center.

V čebelarstvu Cuderman čebelarijo na 750–1000 m nadmorske višine. Čebelariti so začeli v AŽ-panjih, pozneje pa so prešli na LR-panje. Vzreja tudi matice. g. Mirko je opozoril tudi na problem ohranitve čistosti kranjske čebele, s katero čebelarijo, saj jo vse bolj ogrožajo druge pasme oziroma križanci čebeljih pasem. Pred tremi leti so sprejeli predpis, po katerem je prevaževalcem z drugimi čebeljimi pasmami in njihovimi križanci prepovedan dovoz čebel na njihovo območje. Čebelar prevaževalec mora pred prevozom podpisati izjavo, da čebelarji samo s kranjsko čebelo. Med z lahkoto prodajo na domu, in sicer po 9 EUR za kilogram, kolikor stane tudi pri drugih čebelarjih. Pridelajo od 15–20 kg medu na čebeljo družino, za zimsko krmljenje čebel pa porabijo 14 kg sladkorja. Pridelujejo tudi propolis. Varoje zatirajo s 85-odstotno mravljinčno kislino, in sicer po metodi šokterapije. Zatirati jih začnejo po 20. juliju.

Po ogledu in predstavitvi čebelarstva Cuderman smo se okrepčali v bližnjem gostišču ter si na pobudo dr. Merkača ogledali tudi tamkajšnje naravne znamenitosti. Nato smo pot nadaljevali in se končno ustavili še na ekološki kmetiji Piroutz. Na

Foto: Anton Žizek

Ekološka kmetija in čebelarstvo Piroutz iz Mlinč

njej se ukvarjajo s poljedelstvom, z živinorejo in s čebelarstvom. Leta 1988 so se usmerili v ekološko kmetovanje, v kontrolo pa so vstopili leta 1995. Obdelujejo 35,5 ha kmetijskih površin. Pridelujejo sončnice, piro, krompir, toter ali riček ter krmne rastline (lucerna). Od leta 2002 redijo tudi avtohtono pasmo govedi (12 krav). Na kmetiji tržijo sončnično in ričkovo olje, različne vrste rezancev, pridelujejo pa tudi zdravilno olje iz ruševja ter čebelje pridelke. Registrirani dopolnilni dejavnosti kmetije sta stiskanje olja in izdelava rezancev, zato imajo tudi stroja za hladno stiskanje olja ter za izdelavo testenin. Svoje pridelke prodajajo v 10 različnih trgovinah v Avstriji. Na kmetiji se ukvarjajo tudi s čebelarstvom. Čebelje pridelke prodajajo v skupni trgovini. Gospod Josef Piroutz je učitelj na kmetijski šoli in med drugim poučuje tudi čebelarstvo. V čebelnjaku smo se z gospodarjem pogovarjali o krmljenju čebel, zatiranju varoj itd. in ugotovili smo, da tudi tu delajo po podobnih postopkih, kot so nam jih predstavili ob prejšnjih obiskih.

Na kmetiji Piroutz smo tudi končali našo strokovno ekskurzijo in se v poznih večernih urah vrnili v Slovenijo. Vsekakor mislim, da smo na ekskurziji dobili vpogled v ekološko čebelarjenje v Avstriji. Kot smo ugotovili, se avstrijski čebelarji spopadajo z enakimi problemi kot čebelarji v Sloveniji (enake cene medu, visoka cena ekološkega sladkorja, stroški, povezani z nadzorom itd.). Kljub temu se ideja tudi pri njih razvija naprej, ne nazadnje zaradi povpraševanja vse zahtevnejših strank po ekoloških čebeljih pridelkih. Vsekakor se moramo ob tej priložnosti zahvaliti dr. Merkaču, ki nas je vodil po ekoloških čebelarstvih v Avstriji ter nam pripravil strokovno tehten in zanimiv program. Seveda pa gre zahvala tudi vsem čebelarjem gostiteljem, ki so nas na koncu ogledov in predstavitev presenetili z bogato pogostitvijo. Kljub kislemu vremenu smo preživeli lep in strokovno bogat dan! ■

86. čebelarški kongres Bruneck 2010

V prvih septembrskih dneh je na Južnem Tirolskem, natančneje v idiličnem mestecu Bruneck pod Dolomiti, nedaleč od avstrijske meje, potekal 86. čebelarški kongres. Omenjenemu kongresu se je pridružilo zasedanje Združenja avstrijskih učiteljev čebelarstva. Tako smo na prvi šolski dan (1. septembra) bodoči učitelji čebelarstva stopili za kateder in zagovarjali svoje strokovne naloge pred izpitnimi komisijami. Vseh 25 kandidatov, ki so predhodno uspešno opravili teoretični del izpita ter bili pozitivno ocenjeni pri oddani strokovni nalogi v pisni obliki, je uspešno opravilo zagovor in predstavitev omenjenih nalog ter usvojilo naziv učitelj čebelarstva.

V četrtek popoldne je bila odprta strokovno-prodajna razstava. V petek zjutraj je bila uradna otvoritev kongresa, ki ji je sledilo predavanje nemškega strokovnjaka dr. Wernerja von der Oheja, ki se ukvarja predvsem z raziskavami medu. Predaval je o karakteristikah evropskih maninih medov, ugotovitvah ponaredkov medu ter o pojavu toksičnih alkaloidov naravnega izvora – pirolizidinov v medu in predvsem cvetnem prahu, ki ga čebele nabirajo na boreču, različnih nebinovkah (grint idr.) in soro-

dnih rastlinah; problematična sta predvsem med in cvetni prah, uvožena iz Južne Amerike in deloma Avstralije, kjer omenjene rastline gojijo v gospodarske namene. Popoldne prvega kongresnega dne pa sta sledili še predavanji čebelarškega mojstra Gerharda Russmanna iz Avstrije o pridelavi in trženju cvetnega prahu ter primarija dr. Christiana Thuileja iz deželne bolnišnice v Meranu na Južnem Tirolskem, ki je govoril o zdravilni vrednosti čebeljih pridelkov.

Drugi dan kongresa so svoje delo predstavili dr. Werner Mühlen iz Nemčije s humornim in za poslušalce zagotovo najbolj zanimivim (beri najmanj zgolj znanstvenim) predavanjem Higiena v čebelarstvu obratu – zdrava čebelja družina; švicarski raziskovalec dr. Jochen Pflugfelder je predaval o novih raziskavah ter razvijanju trajnih sredstev v boju proti varoju z biološkimi sredstvi III. generacije, ki bi ne imela za posledico razvoja rezistence parazita oz. ostankov v produktih, namenjenih potrošniku (med drugim poskusi z glivami, ki so usodne za varojo). Popoldne sta sledili še predavanji nemškega raziskovalca dr. Marca Kleinhenza o čebelah, njihovem okolju, termodinamiki in soodvisni vitalnosti družine ter prof. dr. Kaatza prav tako iz Nemčije o genetsko manipuliranih kulturah/organizmih in njihovem vplivu na čebelarstvo.

Organizator je poleg predavanj organiziral tudi obkongresne dejavnosti (svečano večerjo na vsem znanem smučišču Kronnplatz nad Bruneckom, pa izlete v bližnjo in daljno okolico: Brixen, Bolcano, Meran, Benetke). V nedeljo se je kongres zaključil z ekumenskim bogoslužjem ter predajo zastave organizatorju naslednjega kongresa, ki bo prihodnje leto v Echternachu v Luxemburgu.

Vladimir Fajdiga

Prispevek je lektoriral avtor sam. Uredništvo

Podpisovanje peticije za ohranitev čebel

Čebelarji čebelarških društev Slovenske Konjice, Loče, Zreče in Oplotnica smo se skupaj z drugimi občani množično odzvali na pobudo za podpisovanje peticije za ohranitev čebel. Organizirano podpisovanje peticije je v supermarketu v Slovenskih Konjicah potekalo v nedeljo, 4. julija 2010, od 9. do 11. ure. Ob tej priložnosti smo čebelarji pripravili tudi pokušino medenih dobrot iz čebeljega panja, peticijo pa je podpisalo več kot 250 čebelarjev in občanov. Skupaj

smo v okviru Čebelarške zveze Slovenske Konjice pridobili približno 500 podpisov podpore peticiji za ohranitev čebel. Prav gotovo je k uspešnosti akcije prispevala tudi navzočnost predsednika ČZS Boštjana Noča. Ob tej akciji smo prodali tudi vso zalogo majic s slogani: *Posadi rožo za čebelo, Brez čebel ni življenja, S čebelami do zdravja.*

Stane Kokelj, Čebelarška zveza Slovenske Konjice

Dotiki medu pri masaži z medom

Čebelarska zveza Slovenije, JSSČ je v sodelovanju s Hišo medu Božnar od 4. do 8. avgusta letos organizirala medeni dan v Polhovem Gradcu. Prireditve je potekala v Polhograjski graščini, v štirih dneh pa jo je obiskalo skoraj 4000 obiskovalcev iz Slovenije in tudi iz tujine.

V okviru medenih dnevov so organizatorji pripravili različne delavnice in predavanja, obiskovalci pa so si vse dneve lahko ogledali tudi razstavo z naslovom *Dotik medu*. Na razstavi so bile predstavljene možnosti uporabe čebeljih pridelkov v apiterapiji, to je pri zdravljenju s čebeljimi pridelki. Razstavo so popestrile ilustracije čebelje družine, njenih članov in njihove vloge.

Na delavnicah so obiskovalci lahko barvali čebele, zvijali svečke iz čebeljega voska, kartali s kartami črni peter – spoznajmo čebeljo družino, ob strokovni razlagi poskušali med, cvetni prah, izdelke z matičnim mlečkom in propolisom ter različne izdelke, pripravljene na podlagi čebeljih pridelkov, videli predstavitev medenih oblog za rane. V soboto in nedeljo so si lahko ogledali tudi praktični prikaz uporabe medu za masažo.

Tudi predavanja so bila osredotočena na apiterapijo. Dr. Franc Grošel je govoril o uporabi čebeljih pridelkov v apiterapiji, predstavniki podjetja Tosama iz Domžal so na dveh predavanjih predstavili nove medene obloge za rane, rezultate njihovega triletnega testiranja v Kliničnem centru v Ljubljani in način njihove uporabe. Medene obloge so novost na našem tržišču in zaradi odličnih rezultatov testiranja si zdravstvo od njih veliko obeta. Sobota, 7. avgusta, in nedelja, 8. avgusta, sta bili namenjeni prikazu

Foto: Hiša medu Božnar

Masaža z medom, ki jo izvaja apiterapevt Miljen Bobić

uporabe medu pri masažah. Predavanje in praktični prikaz je imel Miljen Bobić, nemški čebelar, apiterapevt in maser. Obiskovalcem je predstavil način in prednosti masaže z medom ter njene terapevtske značilnosti. Masažo je izvedel tudi praktično, obiskovalci pa so masažo na delavnici lahko preizkusili tudi sami. Poleg tega je predstavil tudi pomen kakovosti čebeljih pridelkov za uporabo v apiterapiji ter nemške izkušnje pri pridobivanju čebeljih pridelkov za ta namen.

V okviru prireditve so imeli obiskovalci možnost tudi podpisati peticijo za zaščito čebel. Glede na njihove odzive menimo, da so bili s programom in razstavo zadovoljni, saj je bilo znova predstavljenih nekaj novosti na področju uporabe čebeljih pridelkov in promocije čebelarstva nasploh.

Andreja Kandolf

www.cebелinka.si – Belinkin portal za otroke

Biti blizu naravi, ohranjati tisto, od česar je odvisna naša skupna usoda, je pomembno vodilo, ki že vrsto let zaznamuje odnos podjetja Belinka do naravnega okolja. Glede na to, da so čebele v našem prostoru in širše ogrožene, ter ob zavedanju, kako pomembna so ta majhna bitja za ohranjanje življenjskega cikla narave, je Belinka svoja dolgotletna okoljska prizadevanja usmerila še v zaščito čebel. Na tej poti je spoznala odličnega partnerja – Čebelarsko zvezo Slovenije, ki si srčno prizadeva za ohranjanje naše kranjske čebele.

Prizadevanja Belinke so usmerjena predvsem v izobraževanje širše javnosti, zlasti otrok. Tako je septembra zaživel Belinkin portal www.cebелinka.si. Cilj podjetja je nagovoriti otroke in jim ob pomoči

simbolizirane čebele sporočiti, kako pomembna je skrb za naravno okolje.

Foto: Belinka Belice

Zadihajte s polnimi pljuči!

Sirup iz smrekovih vršičkov v vrečkah na osnovi **medu** z izvlečkom poprove mete, timijana, evkaliptusa in z **vitaminom C**

- Pripomore k zdravju dihal,
- izboljša prehodnost dihalnih poti,
- deluje blagodejno na glasilke,
- blaži hripavost,
- vitamin C krepi imunski sistem.

Zdravi z naravo!

 medex
od 1954

Portal vodi otroke po različnih vsebinah in jih na zabaven način poučuje, kako skrbeti za čebele, da bodo te lahko preživele. Otroci lahko brskajo med različnimi vsebinami. V rubriki O Čebelinki je predstavljena čebelica Čebelinka, ki na vsakem koraku razkriva modrosti in zakone narave. Pojme in pojave, povezane s čebelami, nam razlaga enciklopedija, Čebelinkin kviz pa je namenjen preizkusu znanja o čebelah. Medeni recepti razkrivajo, da je v medu veliko naravnih sestavin, koristnih za zdravje, v rubriki Pogosta vprašanja pa boste našli odgovore, ki vam bodo pomagali pri reševanju kviza. Za treniranje otroških možganov so na voljo tri igrice – spomin, poveži pike in sestavljanica. Čebelinka vas vabi, da se skupaj z njo odpravite na potep po igrah, zgodbah in skrivnostih. Tako boste z vsakim klikom bolje razumeli, kako koristne so majhne čebelice za ta naš veliki svet.

Jerneja Smole, Belinka Belles

Vabilo na ocenjevanje medu v Pomurju

Spoštovane čebelarke, spoštovani čebelarji, vabimo vas, da se udeležite že enajstega ocenjevanja medu, ki ga bo organizirala Čebelarске zveze društev Pomurja. **Vzorce medu bomo zbirali na Nacionalnem veterinarskem inštitutu, enota Murska Sobota, Noršinska c. 35, od ponedeljka, 11. oktobra, do četrтка, 14. oktobra 2010, vsak dan od 8.–12. ure.** Kotizacija za vzorec medu je 10 EUR. **Kotizacijo je mogoče nakazati tudi po pošti, in sicer na TR: ČZDP– 0234 0025 4143 681, s pripisom »za ocenjevanje«.** Če boste vzorce poslali po pošti, morate v pošiljko dodati tudi fotokopijo nakazila o kotizaciji in izjavo čebelarja o neoporečnosti medu. Pogoji za ocenjevanje in priprava vzorcev so opisani v Pravilniku o ocenjevanju medu, objavljenem na spletni strani Čebelarске zveze Slovenije: www.czs.si.

Dodatne informacije lahko dobite po telefonu št.: 02/521 19 91 (mag. Lidija Matavž) ali 041/606 013 (Franc Tratnjek). O datumu razglasitve rezultatov in podelitve priznanj bomo sodelujoče čebelarje obvestili pozneje. Čebelarski pozdrav!

mag. Lidija Matavž, dr. vet. med.,
predsednik Čebelarске zveze
društev Pomurja
dr. Stanko Kapun

Posvet čebelarjev OČD Koper

Junija letos je v Padni pri čebelarju Viliju Krušniku potekal posvet čebelarjev obalnih občin Koper, Izola in Piran. Na njem smo obravnavali predvsem aktualno čebelarstvo problematiko, udeležbo na svetovnem kongresu Apimedita v Lipici, podpis peticije in naročilo majic na ČZS v okviru kampanje za ohranitev čebel. Čebelarjem začetnikom smo tudi prikazali oblikovanje nove čebelje družine. Posvet in delavnico za mlade čebelarje je vodil predsednik čebelarjev obalnih občin Koper, Izola in Piran g. Darko Kozlovič. Po posvetu je Obalno čebelarstvo društvo Koper pripravilo še družabno srečanje čebelarj in čebelarjev, znancev in prijateljev čebel.

Vili Krušnik

Foto: Vili Krušnik

Mednarodno ocenjevanje medu Sežana 2010

ČD Sežana bo tudi letos pripravilo mednarodno ocenjevanje medu. Tokratno že 11. ocenjevanje medu bo 30. oktobra 2010, nanj pa poleg vseh slovenskih čebelarjev vabimo tudi čebelarje iz tujine. Najbolje ocenjen med bo za nagrado prejel kraški pršut.

Vzorke je treba v skladu s pravilnikom o ocenjevanju medu oddati od 5. do 20. oktobra 2010 na naslov: Alenka Dolgan - Štrucelj, Dolenja vas 2, 6224 Senožeče (tel.: 031/702 187). Pristojbina za en vzorec medu je 10 EUR in jo je treba pred oddajo vzorca nakazati na TR št.: 10100-0034942111, ČD Sežana. Če boste vzor-

ce poslali po pošti, je treba pošiljki priložiti tudi potrdilo o plačilu pristojbine. Posamezen vzorec mora biti označen v skladu z veljavnimi predpisi. Ob oddaji mora čebelar podpisati izjavo, da so med nabrale njegove čebele, da ne uporablja antibiotikov in da za zatiranje varoj uporablja registrirana in/ali dovoljena sredstva po navodilih proizvajalca.

Podelitev priznanj bo 20. novembra 2010 v društvenih prostorih v Povirju. Po podelitvi si boste lahko ogledali tudi razstavo sodobne čebelarstvo tehnologije, pripravili pa bomo tudi družabno srečanje in pokušnjo najbolje ocenjenih medov.

Ivan Atelšek, predsednik ČD Sežana

18. ocenjevanje medu ČD Ljubljana Moste Polje

ČD Ljubljana Moste - Polje vabi na 18. ocenjevanje slovenskih medov, ki bo potekalo v skladu z društvenim pravilnikom o ocenjevanju medu. Oddati je treba po en vzorec ene vrste medu, in to v 720 ml steklenih kozarcih brez oznak. Na kovinskem pokrovu mora biti nalepka s točnim naslovom čebelarja, telefonsko številko, naslovom njegovega čebelarstva društva in oznako vrste medu. Čebelarji, ki bodo svoj med oddali v ocenjevanje, morajo podpisati izjavo, da so med nabrale njihove čebele na ozemlju Republike Slovenije, in izjavo, da med podarjajo za dobrodelne namene. Pristojbina je 15 EUR na vzorec. Vzorcev in pristojbine ne vračamo, ne glede na to, ali je bil vzorec nagrajen ali ne.

Vzorke bo mogoče osebno oddati v soboto, 16. oktobra 2010, od 9. do 17. ure, v Zadržnem domu v Zadvoru, Cesta II. grupe odredov 43. Ocenjevanje bo 23. in 24. oktobra 2010. Vzorce lahko pošljete tudi po pošti, in sicer na naslov: Anton Kremesec, Novo Polje c. XII/10, 1260 Ljubljana - Polje. Tak vzorec mora biti primerno zaščiten in opremljen z oznako lomljivo. Priloženi morajo biti prijava z oznako vrste medu, osebnimi podatki in telefonom, izjava o izvoru medu in o podaritvi vzorca ter znesek kotizacije. Podrobne informacije dobite po telefonu, št.: 031/683 015 (Iztok Holz), 040/556 852 (Franc Jere).

Marko Alauf, predsednik ČD Ljubljana Moste - Polje

Delavnice o označevanju in pridelavi medu

V zadnjem času so na trgovskih policah odkrili ponaredek medu, za zdaj na srečo zgolj tujega izvora. Med, ki je dan v promet (ne glede na to, ali ga nameravamo prodati ali podariti), mora biti kakovostno in varno živilo ter ustrezno označeno. ČZS kljub enotnim nalepkam za med še vedno opaža nepravilnosti oziroma nepopolnosti pri označevanju medu. Čebelarje znova obveščamo, da je na voljo preprost računalniški program, s katerim lahko na enotne nalepke dotiskate svoje podatke, tako da vam jih ni treba pisati ročno. Najpogostejši napaki na nalepkah za med sta premajhna velikost števila, ki označuje neto količino, ter nepopolni podatki pri datumu, ki označuje rok uporabe, in naslovu pridelovalca. Če doma nimate ustrezne računalniške opreme, vam dotisk vaših podatkov na nalepke omogočamo tudi na ČZS.

Ker se želimo izogniti možnostim, da bi se zaradi neustrezne tehnologije čebelarjenja zgodile podobne neprijetnosti (sladkor v medu) tudi pri slovenskem medu, in ker se želimo izogniti napakam pri označevanju medu, bomo v zimskih mesecih organizirali delavnice o označevanju medu in o ustreznih tehnologijah pridelave medu (sladkor v medu in ostanke sredstev za zatiranje varoj). Čebelar je produktno odgovoren za svoj pridelek, zato je ob morebitni ugotovitvi sladkorja v medu, nepravilnega označevanja, pojava nedovoljenih sredstev

v medu za to tudi kazensko odgovoren. Za kršitve nepravilnih ali pomanjkljivih oznak medu v prometu je predvidena globa za pravno osebo 1.000 do 5.000 EUR, za samostojnega podjetnika 400 do 2.500 EUR, za fizično osebo pa 80 do 500 EUR. Za kršitve ponarejanja živil, ki so v prometu, pa je predpisana globa 2.000 do 6.200 EUR za pravno osebo, 500 do 3.000 EUR za samostojnega podjetnika in 200 do 600 EUR za fizično osebo.

Glede na aktualno problematiko pričakujemo množičen odziv s terena, zato vas prosimo, da predstavniki društev sporočite predprijave na omenjene delavnice Andreji Kandolf po telefonu št.: 040/436 514, 01/729 61 33 ali na e-naslov: andreja.kandolf@czs.si. Normativna skupina za delavnico je od 15 do 30 čebelarjev.

Foto: Arhiv ČZS

Oglasne table za prodajo čebeljih pridelkov

Pridružite se več kot 300 čebelarjem, ki so na svoje kakovostne izdelke že opozorili z oglasnimi tablamami ter tako povečali svojo prodajo in hkrati pripomogli tudi k prepoznavnosti slovenskega čebelarstva!

Ker proizvajalec še vedno sprejema naročila za oglasne table, vas pozivamo, da se odločite za njen nakup, saj boste na ta način povečali svojo prepoznavnost in hkrati pomagali vzpostaviti enotno oglaševalsko podobo slovenskega čebelarstva. Na enotnih tablah je napis »ČEBELARSTVO – prodaja čebeljih pridelkov«, nanjo pa lahko po želji dodate tudi svoje ime in priimek, naziv čebelarstva, naslov, telefonsko številko. Naročila lahko oddate pri predsednikih društev, tako da bodo ti vsa skupaj poslali na ČZS, lahko pa jih oddate tudi sami na e-naslov: barbara.dimc@czs.si ali po tel.: 01/729 61 00 (kontaktna oseba Barbara Dimc). Če ste pravna oseba, vas prosimo, da nas pri oddaji naročila na to opozorite.

Cena table:

Enostranska tabla	12 EUR z DDV + poština
Dvostranska tabla	16 EUR z DDV + poština

Cena vključuje: aluminijasto ploščo v velikosti 2 x 300 x 500 mm s štirimi luknjami, izdelavo grafike, digitalni tisk na trpežno folijo ter lepljenje grafike na podlago. Izdelane table lahko prevzamete na ČZS, lahko pa vam jih pošljemo tudi po pošti. Če se odločite, da boste table prevzeli osebno na ČZS, je treba naročene table prej plačati po položnici, ki vam jo bomo, ko bodo table izdelane, poslali na vaš naslov.

Naj vaš trud in veselje s čebelami postane vidna tudi drugim!

Foto: MB

Kozarec za slovenski med je zaživel

Čebelarji smo lahko ponosni na naš posebni kozarec za med, saj so ga lepo sprejeli tako čebelarji kot tudi kupci. To dokazuje podatek, da kozarec uporablja že več kot polovica čebelarjev, do zdaj pa je bilo napolnjenih že milijon 900-gramskih kozarcev, skoraj 100.000 450-gramskih in 30.000 malih, 250-gramskih kozarcev. Glede na to smo čebelarji v novih kozarcih do zdaj prodali že skoraj 1000 ton medu, ta količina pa dokazuje, da je bila odločitev o posebnem kozarcu za slovenski med pravilna.

Po ugotovitvah številnih raziskav se slovenski porabnik nagiba k nakupu proizvodov domačega izvora, zato je naš kozarec edinstvena priložnost za promocijo in povečanje prodaje medu slovenskega porekla. ČZS, JSSČ na tem posebnem kozarcu za med gradi celotno promocijo, veliko pa je prodaja medu v novem kozarcu odvisna tudi od nas čebelarjev. Bolj ko bomo enotni glede uporabe kozarca, večja bo naša prepoznavnost pri porabnikih.

Dandanes ima embalaža veliko večjo vlogo kot v preteklosti, ko je bila namenjena zgolj ohranjanju in zaščiti izdelka. Sodobni porabnik ima za nakupe vedno manj časa, posledica tega pa je, da nakupe opravlja v naglici. Embalaža, ki je prepoznavna, mu tako olajša odločitev o nakupu, saj kupec že na prvi pogled dobi številne informacije o izdelku. Embalaža namreč komunicira s porabnikom in mu daje informacije o izdelku, njeno zunanost pa proizvajalci uporabljajo tudi za oglaševanje. Tako kupec, ki želi kupiti kakovosten slovenski med, že z enim samim pogledom na kozarec ve, kaj bo kupil. To je še posebej pomembno, če je ko-

Foto: Arhiv ČZS

En pogled, dve ključni informaciji: v kozarcu je kakovosten, v Sloveniji pridelan med

zarec na isti trgovski polici kot drugi medovi. Kozarec za slovenski med je brez dvoma lično izdelan, tako da privablja kupce, poleg tega pa je za vse čebelarje, ki ga uporabljajo, in njihove kupce tudi jamstvo, da je v njem v Sloveniji pridelan med najvišje kakovosti. Zaradi nevarnosti zlorab je ČZS kozarec modelno zaščitila na Uradu za intelektualno lastnino in sprejela pravilnik o uporabi kozarca. Tako mora vsak čebelar, ki uporablja ta kozarec, pri distributerju podpisati izjavo, da ga bo uporabljal v skladu s pravilnikom ČZS o uporabi kozarca. ČZS nad polnitvami izvaja interni nadzor, ki dokazuje, da je v kozarcih res med slovenskega izvora.

Kozarec omogoča konkurenčnejši nastop na trgu, posredno pa tudi ohranitev slovenskega čebelarstva in našega okolja. Prehitite svojo konkurenco in polnite med v kozarec, ki je namenjen izključno slovenskemu medu!

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ za ekonomiko

Pomoč terenskih svetovalcev v oktobru

V tem obdobju se obseg čebeljega gnezda skrči v tisti del panja, v katerem nameravajo čebele prebiti zimske dni. Čebelar jih zdaj pravočasno in čim boljše oskrbi za zimo, hkrati pa se tudi odloča, katera čebelje družine bo prezimil. Šibka družina ne bo vzdržala mrzle zime, zato je bolje prezimiti močne družine, ki se bodo spomladi hitro razvijale. V tem obdobju ob pregledih čebeljih družin odstranimo neprimerno satje in ga nadomestimo s primernejšimi. Prav tako tudi presojava, ali imajo čebele družine dovolj zalog hrane za zimo. Jeseni, ko ni paše, lahko čebelarji s krmljenem družin kaj hitro povzročimo ropanje, zato je pri tem opravilu potrebna velika pozornost.

Čebelarjeva naloga v tem mesecu je, da pri družinah odpravi vse morebitne pomanjkljivosti, kajti le tako bodo uspešno zazimljene. **Zato čebelarji, še**

posebej pa čebelarji začetniki, vzpostavite stik s terenskim svetovalcem na vašem območju, če se vam zastavijo vprašanja, kot so:

- Kako spremljati odpad varoj in kako pravilno uporabljati podnični vložek v panju?
- Kako urediti gnezdo za zazimljenje?
- Kako krmiti čebele in biti pozorni?
- Kako pravilno označiti med?

Ko vas bo obiskal terenski svetovalac, bosta skupaj odpravila pomanjkljivosti v vašem čebelarstvu. **Za čebelarja je to svetovanje povsem brezplačno. Seznam terenskih svetovalcev najdete na spletni strani ČZS, lahko pa tudi po telefonu pokličete g. Samca (št.: 040/436 517).**

Tomaž Samec, svetovalac JSSČ za zagotavljanje varne hrane

V vrtcih in šolah se bo cedil med

Z jesenjo se bliža tudi čas, ki ga slovenski čebelarji že skoraj tradicionalno namenjamo dobrodelno-izobraževalni akciji »En dan za zajtrk med slovenskih čebelarjev«. V minulih letih smo z odlično organizacijo te akcije dokazali, da čebelarji znamo stopiti skupaj. Otrokom v vrtcih in šolah podarimo približno 2000 kg medu na leto in glede na to smo ga v zadnjih letih podarili že približno 6000 kg. V vseh ustanovah je akcija dobro sprejeta, to pa nam dokazujejo številne pohvale in zahvale. Zanimanje za čebelarstvo se je zelo povečalo, saj nas iz vrtcev in šol kličejo tako rekoč vsak dan in prosijo za sodelovanje s čebelarji.

ČZS je o letošnji akciji, ki bo potekala 19. 11., že obvestila vse vrtnice in šole, otroci pa že nestrno pričakujejo tako medeni zajtrk kot tudi čebelarje. Brez dvoma je to priložnost, da z darovanim medom, izobraževalno-promocijskim gradivom ter ponekod s predstavitev našega poklica povečamo zavedanje otrok in predvsem njihovih staršev o koristnosti čebeljih pridelkov za zdravje in pomenu čebel za okolje. Uspeh akcije je odvisen predvsem od nas čebelarjev, zato želimo, da se teh zajtrkov udeležite v čim večjem številu. Zelo boste pripomogli

k večji prepoznavnosti akcije, če boste o medenem zajtrku obvestili tudi vaše lokalne medije. V okviru čebelarških društev se dogovorite za obiske v vrtcih in šolah, promocijski material in gradiva za predstavitve čebelarstva otrokom pa lahko dobite pri ČZS, JSSČ. Letos smo za vse otroke v vrtcih in šolah izdali izobraževalno-promocijsko zloženko *Čebelica, moja prijateljica 4*, ki govori o čebeljem piku.

Dokažimo, da je v slogi moč in s skupnimi močmi znova razširimo usta naših malčkov v medeni nasmeh!

Prošnja za med za otroke iz mestnih občin!

Za sladkanje naših malčkov mora vsako ČD prispevati vsaj 5 kg medu, vendar ste do zdaj po večini dokazali, da vam ni težko darovati medu, saj ste ga v večini društev zbrali precej več. **Kljub temu pa nam vsako leto primanjkuje medu za otroke v mestnih občinah, predvsem v Ljubljani. Ker nam za te občine na leto zmanjka približno 200 kg medu, vas prosimo, da v vsakem društvu namenite kozarec ali dva za tamkajšnje otroke.** Prosimo vas, da med do 12. 11. dostavite na ČZS ali na naslove terenskih svetovalcev.

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor - Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure,
sobota: od 8. do 13. ure; v nedeljo zaprto.

PE ČEBELARNA OB PARKU

Tyrševa 26, Maribor, Tel./Fax: 02/251 60 12

Delovni čas od marca do novembra:
Pon., sre., pet. odprto od 9h - 13h, julij, avgust zaprto

Nudimo vam:

Voščene satnice AŽ, LR

**Satniki AŽ - lipovi, rogljičeni
Panji AŽ, LR, LR 2/3**

**Drobni pribor, zaščitna
oprema za čebelarjenje**

Posode in točila za med...

**Sladkor in sladkorne
pogače, sirup za čebele,**

**Naročeno blago vam lahko pošljemo po hitri pošti,
pri večji količini pa po želji dostavimo na dom!**

**kozarce za med,
pokrovčke s čebeljimi motivi,**

stekleničke za propolis,

**steklenice raznih oblik in
velikosti,**

**kartonsko in plastično
embalažo**

**GSM: 051/348-426
e-mail: jana.pp@amis.net**

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

Žnideršič: »Moj panj pred 100 leti in danes!«

Spoštovane čebelarke in čebelarji! V soboto, 23. oktobra 2010, vas vabimo na simpozij o življenju in delu Antona Žnideršiča. V okviru simpozija, ki bo v samostanu šolskih sester De Notre Dame, Vodnikova 13a v Ilirski Bistrici, bo tudi predstavitev čebelarskega zbornika *Moj panj pred 100 leti in danes*.

Program:

8.00	Odpri simpozija s kulturnim programom in nagovori
9.00	Referati avtorjev zbornika
12.00	Odmor za kosilo
14.00	Referati avtorjev zbornika
16.00	Okrogla miza in diskusija
17.00	Sklenitev simpozija z družabnim večerom in degustacijo

Celoten program simpozija *Moj panj pred 100 leti in danes* o Antonu Žnideršiču je objavljen na

spletnih straneh Čebelarske zveze Slovenije: www.czs.si

Simpozij bodo pospremili razstava *Anton Žnideršič in njegov panj skozi stoletje* ter ogledi OŠ Antona Žnideršiča in Žnideršičevih spominskih znamenj v Ilirski Bistrici, čebelarskega doma ter starega dela mesta. Zaradi lažje organizacije prireditve prosimo, da se večje skupine napovejo po tel. št.: 031/423 322.

Prisrčno vabljeni!

Foto: arhiv ČZS

Natečaj čebelarske fotografije 2010

ČZS razpisuje natečaj čebelarske fotografije 2010 v štirih tematskih sklopih, in sicer:

- Čebela in rastlinski svet,
- Življenje čebel (biologija),
- Čebela in čebelar,
- Slovenski čebelnjak.

Za vsak sklop lahko pošljete največ po pet posnetkov. Fotografije naj bodo v digitalni obliki in posnete v dovolj visoki resoluciji (300 dpi), da bo iz najboljših posnetkov mogoče narediti slike velikosti 40 x 30 cm. Vsaj ena fotografija od petih naj bo v pokončni legi. Vsaka fotografija mora biti opremljena z zaporedno številko, naslovom fotografije, naslovom tematskega sklopa, s kratko vsebino posnetka in z letnico njenega nastanka.

V zaprti ovojnici morajo biti priloženi podatki o avtorju (ime in priimek, naslov, telefonska številka, e-naslov). Zgoščenke s fotografijami je treba s priporočeno pošto poslati na naslov Čebelarske zveze Slovenije s pripisom: »Fotografski natečaj«, lahko pa jih oddate tudi osebno. Zadnji rok oddaje je 15. november 2010. Vse prispele zgoščenke ostanejo last ČZS.

Fotografije bo ocenjevala komisija, ki jo po vnaprej določenih merilih imenuje predsednik ČZS. Ta merila so: izpovednost, originalnost, tehnična dovršenost in estetika. Za tematski sklop Slovenski čebelnjak veljata poleg navedenih še dodatna

pogoja, in sicer, da je predmet ocenjevanja tudi urejenost čebelnjaka in okolice ter da je nagrajen lastnik čebelnjaka in ne fotograf. V priloženi ovojnici je zato treba poslati podatke o lastniku čebelnjaka in o fotografu.

Nagrajene bodo po tri fotografije iz vsakega sklopa. Na natečaju lahko sodelujejo samo posnetki, ki še nikoli niso bili objavljeni ali celo nagrajeni na kakšnem natečaju. Vsak nagrajenec bo dobil posebno priznanje, razglasitev nagrajencev in slovesna podelitev priznanj pa bo 4. decembra 2010, ko bo na Brdu pri Lukovici tudi tradicionalni posvet o čebelarskem turizmu.

V okviru tega natečaja razpisujemo še poseben tematski sklop »OPRAŠEVALCI IN OKOLJE«. Fotografije v tem sklopu naj prikazujejo medonosne čebele, čmrlje, čebele samotarke ali druge oprasovalce na cvetovih medovitih rastlin, predvidoma z vključenim panoramskim ozadjem. V pokončni legi naj bodo vsaj tri fotografije od petih. Pokončni format je potreben zaradi objave nagrajenih fotografij na naslovnica Slovenskega čebelarja v letu 2011. Avtorji objavljenih fotografij iz vseh tematskih sklopov bodo imeli pravico do honorarja v okviru veljavnega cenika.

Franc Šivic, predsednik komisije UO ČZS za čebelarsko kulturno dediščino in razvoj čebelarskega turizma

Cenik literature

Vso literaturo lahko naročite po elektronski pošti: barbara.dimc@czs.si oziroma po telefonu št.: 01/729 61 00. Vse cene so z DDV-jem.

LITERATURA	CENA V EUR Z DDV
Kapš: Med in zdravje	34,22
Čebela se predstavi	6,26
Priročnik za čebelarje začetnike	1,25
Večjezični slovar čebelarstva	4,17
Slovensko čebelarstvo v tretje tisočletje	43,40
Ajda	6,79
Čebeloreja	2,92
A. Janša: Popolni nauk	3,34
Čebelji pridelki	6,26
Propolis (brošura)	4,34
Čebela – ustvarjalne ideje	2,17
DVD	
Odprtje ČSS - videokaseta	8,35
Varoja	5,00
Simpozij 2009	10,00
S čebelo do medu	5,00
Multimedijski film o čebelarstvu (Šivic)	10,00
Čebelarstvo turistične poti (v treh jezikih)	10,00
TABLE	
Enostranska tabla	12,00
Dvostranska tabla	16,00
PRELEPKI	
Prelepka KBZ	0,0283
Prelepka SMGO	0,0200
ODLIČJA in DIPLOME	
Odličje Antona Janše	24,00
Različne diplome	0,83
SLOVENSKI ČEBELAR	
Izvod SČ - člani	4,00
Izvod SČ - nečlani	7,00
Naročnina na SČ (tujina)	50,00
Naročnina na SČ (Slovenija)	45,00

NPK čebelar/čebelarka

ČZS vabi nove kandidatke in kandidate, da se vključijo v svetovalni postopek za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije čebelar/čebelarka. Svetovalni sestanek za nove kandidate/-ke bo v četrtek, 28. oktobra, ob 16. uri na sedežu ČZS na Brdu pri Lukovici. V svetovalni postopek za pridobitev NPK čebelar/čebelarka se lahko vključite kadar koli, če izpolnujete posebne pogoje (potrdilo čebelarskega društva ali mojstra čebelarja, da ste pod mentorstvom čebelarili tri leta z najmanj petimi čebeljimi družinami).

Na svetovalnem sestanku boste spoznali potek postopka pridobivanja NPK, oblikovanje portfolija z dokazili o poklicni usposobljenosti ter potrebne korake na poti do potrditve vaše poklicne usposobljenosti. Prijavo na svetovalni sestanek sporočite na e-naslov: marko.borko@czs.si ali na tel. št.: 01/729 61 14.

Okrogla miza o kakovosti panjev

Panj je čebelarjevo orodje, zato mora biti praktičen, enostavne konstrukcije in zelo kakovosten. Prvi čebelji panji iz gline so bili najdeni na otoku Kreta in izvirajo iz leta 3400 p. n. št. V starem Egiptu so čebelje panje izdelovali iz papirusa v obliki piramide. Z iznajdbo premičnega satja pa se je v začetku 19. stoletja začelo novo obdobje čebelarstva.

Da bi čebelje panje še bolj posodobili in da bi bili še bolj kakovostni, vas komisija UO ČZS za tehnologijo in varno hrano vabi na okroglo mizo o kakovosti izdelave čebeljih panjev, na prireditve pa bomo povabili tudi vse slovenske proizvajalce čebeljih panjev. **Okrogla miza bo v Čebelar-skem centru v Lukovici v začetku novembra.** Točen datum in čas bo objavljen v novembrski številki Slovenskega čebelarja.

Vseslovensko srečanje kmetov na Ponikvi in Slomu

Vabimo vas na **sedmo vseslovensko srečanje kmetov na Ponikvi in Slomu**. V nedeljo, 17. oktobra 2010, bo na Ponikvi in Slomu pri Šentjurju 7. vseslovensko srečanje kmetov pri zavetniku slovenskih kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva bl. Antonu Martinu Slomšku. Leto-

šnje srečanje bo potekalo pod geslom *Pridno delo naših rok blagoslovi dobri Bog*. Začelo se ob **12. uri s sveto mašo** v župnijski cerkvi sv. Martina na **Ponikvi**, ob **14.30** pa bo **slovesna akademija** pred rojstno hišo blaženega Antona Martina Slomška **na Slomu**. Na snidenje na Ponikvi in Slomu!

Skupaj oblikujmo program dela ČZS

Leto 2010 se preveša h koncu in v tem času mora ČZS pripraviti programe dela za leto 2011. Vodstvo ČZS in zaposleni na ČZS želimo pripraviti tak program dela, ki bo v dobro vseh slovenskih čebelarjev.

Prav zaradi tega Vas prosimo, da nam svoje morebitne predloge za program dela ČZS sporočite na elektronski naslov: nocb@czs.si ali po pošti na naslov sedeža ČZS s pripisom »Za predsednika ČZS«.

Predloge pošljite najpozneje do 25. 10. 2010.

Vaše predloge bomo v skladu z možnostmi skušali upoštevati v predlogu programa dela ČZS za leto 2011, ki ga bodo po ustaljeni poti obravnavali in sprejemali pristojni organi ČZS. Samo skupaj in s skupnimi močmi lahko ustvarimo boljše možnosti za naše čebelarjenje. Že vnaprej se Vam zahvaljujem za konstruktivne predloge!

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Razpis tečajev za čebelarje začetnike

Čebelarstva zveza Slovenije, Javna svetovalna služba v čebelarstvu razpisuje tečaje za čebelarje začetnike, ki bodo predvidoma potekali od februarja do aprila 2011 (teoretični del) ter od maja do julija 2011 (praktični del). Pogoji za izvedbo tečaja je vsaj 40 prijavljenih slušateljev. Vlogo za izvedbo tečaja pošljite do 31. oktobra 2010 na naslov: Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica. Vloga mora vsebovati podatke o predvidenem kraju izvedbe tečaja, naziv in kontaktne podatke terenskega organizatorja. V njej lah-

ko navedete potencialne izvajalce učnega načrta tečaja v vašem okolju, priložite pa ji tudi seznam predprijavljenih interesentov za tečaj.

Vloge bo obravnavala komisija upravnega odbora Čebelarstva zveze Slovenije za izobraževanje. Zaradi omejenih možnosti vse prejete vloge za izvedbo tečaja ne bodo mogle biti potrjene. Prednost za izvedbo tečaja bodo imela predvsem društva oz. zveze z območij, na katerih tečaji v zadnjih dveh letih niso bili organizirani, nato pa tista z večjim številom predprijavljenih interesentov.

Vabilo izvajalcem čebelarskega izobraževanja

ČZS želi med predavatelje pritegniti večje število oseb, ki bi jih v prihodnje licencirali in vključili v izvajanje čebelarskih izobraževanj. Vsi

zainteresirani kandidati se za več informacij ter izpolnitev obrazca za licenciranje obrnite na g. Borca (051/637 204, marko.borko@czs.si).

Sušilnice SUŠA

Za sušenje cvetnega prahu in topljenje kristaliziranega medu. Sušiti je mogoče tudi sadje, zelenjavo, zelišča, gobe itd.

**Blaž Okorn, s. p.,
Sp. Sorica 1a,
4228 Železniki
tel.: 04/519 80 30 ali
031/542 517,
e-pošta:
blaz.okorn@siol.net**

Urniki usposabljanj

ČZS nadaljuje s programom usposabljanja čebelarjev. Vsa usposabljanja so namenjena vsem slovenskim čebelarjem. **Člani ČZS morajo na usposabljanja obvezno prinesiti novo člansko izkaznico ČZS!** Zaradi objektivnih razlogov lahko pride do naknadnih sprememb in dopolnitev urnika. Vse spremembe bodo objavljene na naši spletni strani www.czs.si. Za izvedbo predavanja Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu mora biti prijavljenih najmanj 15 udeležencev.

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Kontakt
6. okt.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Tomaž Samec	Kulturno turistični center Sveta Ana	g. Kolarič 031/752 828
8. okt.	17.00	Pregledi čebeljih družin in rojenje čebel	Franc Prezelj	Lovski dom, Pangeršica 17, Golnik	g. Mali 041/751 177
8. okt.	18.00	Izbrana poglavja iz biologije čebel	Milan Meglič	Dom čebelarjev Apis Ribnica, Dolenji Lazi	g. Škulj 041/368 115
11. okt.	18.00	Izbrana poglavja iz biologije čebel	Milan Meglič	Modra dvorana, Jakličev dom, Videm	ga. Ljubič 041/606 739
12. okt.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Nataša Lilek	ČC Slovenska vas pri Pivki	g. Logar 041/391 174
12. okt.	17.00	Trženje in ekonomika prodaje čebeljih pridelkov	Maks Vrečko	Društvo upokojencev, Šolska 10a, Slovenj Gradec	g. Bauer 041/473 556
13. okt.	17.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Milan Meglič	OŠ Šenčur, Šenčur	g. Kimovec 040/360 485
15. okt.	17.00	Vzreja čebeljih družin in čebeljih matic	Janez Kropivšek	OŠ Radeče, Radeče	g. Bregar 041/668 305
19. okt.	15.30	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Nataša Lilek	OŠ Jožeta Gorjupa, Kostanjevica na Krki	g. Jordan 031/592 511
19. okt.	17.00	Pridobivanje in predelava voska	Severin Golmajer	Restavracija Gaj, Loke 1, Mozirje	g. Lesnjak 031/340 875
20. okt.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Tomaž Samec	Športno turistično društvo sv. Vid, Vuzenica	g. Žvikart 031/375 107
20. okt.	17.00	Opravila in aktivnosti čebelarjev v zimski dobi	Milan Meglič	Dom čebelarjev Brode	g. Novak 041/590 166
20. okt.	17.00	Izbrana poglavja iz biologije čebel	Andreja Kandolf	Center požarne varnosti Domžale (Helios), Domžale	g. Mihelič 040/209 004
20. okt.	17.00	Pravilna priprava in uporaba oksalne kisline v čebelarstvu	Vlado Auguštin	pri Blejcu, Liparjeva 25, Mengeš	g. Blejec 041/723 122
22. okt.	16.00	Izbrana poglavja iz biologije čebel	Andreja Kandolf	Dom čebelarjev Hrastnik	g. Žerko 041/583 809
22. okt.	17.00	Opravila in aktivnosti čebelarjev v zimski dobi	Franc Panker	Čebelarški dom, Šmarje pri Jelšah	g. Pušnik 031/518 411
22. okt.	17.00	Trženje in ekonomika prodaje čebeljih pridelkov	Maks Vrečko	Sejna soba 3 nadstropje, Center Ig	ga. Mavec 040/305 482
22. okt.	18.00	Opravila in aktivnosti čebelarjev v zimski dobi	Milan Meglič	Sejna soba Občina Podčetrtek	g. Uršič 041/454 604
23. okt.	9.00	Vzreja čebeljih matic za lastno uporabo	Franc Panker	Anin dom, Prebold	g. Leber 041/783 341
23. okt.	17.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Milan Meglič	Lovski dom, Pangeršica 17, Golnik	g. Mali 041/751 177
26. okt.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Nataša Lilek	Sevniški grad, Sevnica	g. Zagorc 031/874 462
26. okt.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Andreja Kandolf	Krajevna skupnost Gabrsko, Trbovlje	g. Brvar 031/591 077

4. nov.	17.00	Čebelje paše in značilnosti pašnih virov	Franc Šivic	Dom čebelarjev Hrastnik	g. Žerko 041/583 809
4. nov.	17.00	Apiterapija	Franc Grošelj in Tone Tome	Kulturni in gasilski dom, Blejska dobrava	g. Arh 041/784 091
5. nov.	17.00	Pridobivanje in predelava voska	Aleksander Mikuš	Kulturni dom Skaručna	g. Gosar 041/767 595
Program zatiranja varoze					
19. okt.	16.00	Apitehnični ukrepi	Milan Meglič in Mira Jenko Rogelj	Dom upokojecev Bohinjska Bistrica	g. Kotnik 041/842 621
3. nov.	18.00	Apitehnični ukrepi	Vlado Auguštin in Alenka Jurič	Prostovoljno gasilsko društvo, Planina pri Sevnici	g. Jazbinšek 041/794 177
3. nov.	16.00	Apitehnični ukrepi	Jože Mur in Mira Jenko Rogelj	Dom družbenih organizacij, Brezje pri Trziču	g. Perne 041/643 506

Delavnice terenskih svetovalcev

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Kontakt
6. okt.	18.00	Interna kontrola medu na terenu	Jože Knific	Gasilski dom Brezje pri Trziču	g. Perne 041/643 506
7. okt.	17.00	Interna kontrola medu na terenu	Janko Gorčan	Športno turistično društvo Sv. Vid, Vuzenica	g. Žvikart 031/375 107
8. okt.	19.00	Interna kontrola medu na terenu	Janez Kropivšek	Krajevna skupnost Gotovlje	g. Pohole 041/288 871
16. okt.	17.00	Priprava čebel na zimo	Stanislav Car	Dvorana nad knjižnico Nova Vas	g. Car 041/736 384
20. okt.	18.00	Priprava čebel na zimo	Miha Rozman	Gostilna Majolka (ČD Jesenice)	g. Arh 041/784 091
21. okt.	17.00	Priprava čebel na zimo in interna kontrola medu na terenu	Janez Kropivšek	OŠ Braslovče	g. Marovt 031/377 991
21. okt.	17.00	Interna kontrola medu na terenu	Jakob Madjar	Čebelji Gradič	g. Madjar 030/604 081
22. okt.	17.00	Interna kontrola medu na terenu	Gorazd Gradišnik	Društveni čebelnjak Celje-H. Peternel	g. Gradišnik 030/604 062
22. okt.	18.00	Priprava čebel na zimo in interna kontrola medu na terenu	Peter Babnik	Kulturni dom Vojnik	g. Babnik 041/211 295
23. okt.	9.30	Priprava čebel na zimo	Brane Borštnik	Gasilni dom Velike Lašče	g. Borštnik 030/604 002
23. okt.	17.00	Interna kontrola medu na terenu	Jože Kolk	Čebelnjak g. Kokla v Potočah	g. Koki 030/604 022
24. okt.	9.00	Priprava čebel na zimo in interna kontrola medu na terenu	Milan Seršen	Gasilski dom Banovci	g. Novak 041/612 769
24. okt.	10.00	Priprava čebel na zimo in interna kontrola medu na terenu	Ivana Kovačević	Šolski čebelnjak OŠ Dobje	ga. Kovačević 030/604 066
25. okt.	17.00	Priprava čebel na zimo in interna kontrola medu na terenu	Anton Koželj	Na vrtu gostišča Pavlin, Trebnje	g. Koželj 031/619 961
25. okt.	18.00	Priprava čebel na zimo	Kokl Jože	Gostilna v Nemiljah	g. Zupanc 041/680 870

25. okt.	18.00	Interna kontrola medu na terenu	Janez Luznar	Lovski dom pod gradom (ČD Bled)	g. Legat 031/371 952
27. okt.	16.00	Priprava čebel na zimo	Janez Luznar	V prostorih ČD Radovljica, v graščini na Linhartovem trgu	g. Luznar 041/948 077
28. okt.	17.00	Interna kontrola medu na terenu	Stane Kokelj	Gostišče Fink, Liptovska cesta, Slovenske Konjice	g. Kokelj 030/604 065
28. okt.	17.00	Priprava čebel na zimo	Avgust Sinic	Turistična kmetija Hari, Sp. Ščavnica	ga. Korošec 041/716 519
2. nov.	19.00	Priprava čebel na zimo	Rudolf Cerk	Gostilna Godec, Borovnica	g. Cerk 030/604 004
4. nov.	17.00	Interna kontrola medu na terenu	Tomaž Šaupperl	OŠ Janka Padežnika Studenci	g. Vogrinec 041/818 705
5. nov.	16.00	Interna kontrola medu na terenu	Jože Freljih	Brode	g. Inglič 031/500 309
5. nov.	17.00	Interna kontrola medu na terenu	Jožef Koki	Gostišče pr Tavčar (ČD Begunje)	g. Zor 01/531 80 82
5. nov.	17.00	Interna kontrola medu na terenu	Janez Perčič	Lovski dom Pangršica	g. Mali 041/751 177
5. nov.	18.00	Priprava čebel na zimo in interna kontrola medu na terenu	Franc Podrižnik	Gostišče grad Vrbovec, Nazarje	g. Podrižnik 030/604 068

MALI OGLASI

PRODAM

Sadiki okrasnih medovitih rastlin, grmovnic in dreves (kitajski mehurnik, evodija, japonska sofora in več sort akacije), tel.: 041/929 562.

Akacijev, lipov, kostanjev in gozdni med, tel.: 031/244 601.

Novi AŽ-panje 10- satarjev, tel.: 031/300 697.

Cvetni prah osmukanec, zamrznjen po 5 kg, tel.: 041/990 360.

10 novih AŽ-panjev 10-satarjev, tel.: 041/822 366.

Popolnoma nov grelec za med in 6-satno samoobračalno nerjaveče točilo, levo-desno, brez elektronike, tel.: 031/440 168.

5 nerabljenih in 7 rabljenih AŽ 10-satarjev po 25 EUR ter 3 nerabljene ter 3 rabljene prašilčke po 15 EUR, tel.: 041/369 878.

Letošnji vrhunski akacijev in cvetlični med, tel.: 07/384 32 40.

KUPIM

Suh propolis, akacijev in gozdni med, tel.: 041/883 744.)

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75 | A-8493 Klöch, Avstrija
Tel. & faks: +43 (0) 3475 / 2270
info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas
Ponedeljek-petek
8:00-12:00 13:00-18:00
Sobota 8:00-12:00

Jezik za sporazumevanje: nemščina
Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju
Logar trade d.o.o. iz Šenčurja
Jana posredovanje, zastopanje, Maribor

Kako nas najdete:

Imejte svoj vosek pod nadzorom! Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.

-Imate možnost prisostvovati predelavi vaših starih satnic oz. predelavi vašega voska!
Obvezna je predhodna telefonska najava!

-Najmanjša količina obdelave je 20kg surovega voska, oz. 50kg starih satnic.

-Garantiramo razkuževanje s paro.
Zelo ugodno razmerja kvaliteta-kakovost.

-Po željo izdelujemo vsako debelino in dimenzijo satnic.

-Obdelava voska možna skozi celo leto.

durch die Austria Bio
Garantie kontrollierter Betrieb

POPUSTI ZA ČLANE ČEBELARSKÉ ZVEZE SLOVENIJE

APIS M&D
4-odstotni popust*

Logar
4-odstotni popust*

Čebelarstvo
Rihar-Kocjan
4-odstotni popust*

Čebelarstvo
LUCKA
4-odstotni popust*

IZDELOVANJE ČEBELJIH PANJEV

**MIZARSTVO
KRŽE**
4-odstotni popust*

belinka
10-odstotni popust*

TERME
SNOVIK
ekosvet termalnih užitkov
10-odstotni popust*

TPV
prikolice
20-odstotni popust*

medium
fisk & design
-10%
www.medium.si

Posamezna podjetja članom ČZS omogočajo nakupe s popusti. Aktualen seznam popustov bomo objavljali v vsaki številki Slovenskega čebelarja. ČZS pospešeno išče še dodatne popuste in ugodnosti za svoje člane.

* Podrobnejše podatke o popustih najdete na spletni strani ČZS: www.czs.si ali v uredništvu revije Slovenski čebelar, tel.: 01/729 61 14.

Spoštovane čebelarke in cenjeni čebelarji!

Obveščamo Vas, da tudi letos ponujamo **pakiran in nepakiran med** pridelan v Sloveniji vrhunske kakovosti po ugodnih cenah. Med Vam lahko natočimo tudi v našo embalažo.

Za dodatne informacije pokličite na tel.: 02/796 10 51.
info@cebelarstvo-pislak.si • www.cebelarstvo-pislak.si

Čebelarstvo PISLAK

Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju

MIZARSTVO KRŽE
1936

Prašički (5s, 7s), AŽ-panji (9s, 10s, 11s, 12s), AŽ-Kozinc 11+3, trietažni AŽ (9s, 10s), lipovi satniki, pitalniki Francič, distančni vložki

Po želji izdelamo tudi druge vrste panjev. Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogljičeni (cinkani). Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

MIZARSTVO KRŽE
1936

Iдриjska 10, 1360 Vrhnika
Telefon/faks: 01/ 755-13-17
GSM: 041 420 200
E-pošta: spelakrze@yahoo.com

Z veljavno čebelarsko izkaznico priznamo 4% popust pri nakupu v vrednosti več kot 42 EUR.

V spomin Lojzetu Kastelicu

Veliki in pomembni ljudje morajo živeti in umreti ob pravem času in na pravem kraju. Tudi spomniti se jih moramo ob primernem in pomembnem trenutku.

Lojze Kastelic je svoje življenje izživel po kitajskem pregovoru: »Če hočeš spoznati življenje, moraš zasaditi drevo, napisati knjigo, zaploditi sina in imeti čebele.« V uvodu napisane besede so namejnene velikemu slovenskemu čebelarju Lojzetu Kastelicu, ki se je rodil 27. marca 1923 v Malem Vrhu pri Mirni Peči. V najplodovitejših letih svojega življenja je z družino živel v Vikrčah pod Šmarno goro. Po upokojitvi je svoje čebelarstvo preselil v rodne kraje, kjer je umrl 18. januarja 2010. Umrl je tako, kot je prikazano v filmu Prijatelj Čebelar, ki ga je njegov sin Bojan skupaj z ženo Hanko posnel že leta 2003.

»Tistega mrzlega januarskega dopoldneva, ko je umrl, pa tega še nismo vedeli, sem šel čebelam povedat, da je z njim zelo slabo. Prišle so na žrelo, nekaj pa jih je tudi poletelo. Šele pozneje sem se zavedel, da je bil to trenutek njegove smrti,« je zapisal sin Bojan.

Veliko drobnih, skoraj neverjetnih naključij je prepletalo življenje kar nekoliko skrivnostnega Lojzeta, ki je zadnja leta živel bolj samotarsko življenje nad pečino v prelepi dolini Temenice in ki pri svojih osmih križih sploh ni imel zdravstvenega kartona. »Za vse to se moram zahvaliti čebelicam. Njihovemu matičnemu mlečku in cvetnemu prahu izkopancu, pa tudi kozarčku mojega rujnega dolenjca,« je v šali večkrat dejal vedno razpoloženi in zgovorni Brezarjev Lojz, kot je imenoval samega sebe.

Leta 1944 je Lojze svoje prve čebele dobil v zameno za velikonočno šunko. Pritegnile so ga in začel je brskati po knjigah. Po dolgih letih študija in življenjske prakse je pod navdihom antropozofa Rudolfa Steinerja razmišljal o novi filozofski smeri, apizofiji, kot jo je imenoval. Menil je, da čebelji pridelki niso samo tržno blago, ampak da si z njimi, predvsem z matičnim mlečkom in cvetnim prahom, lahko veliko pomagamo pri ohranjanju zdravja. V petdesetih letih prejšnjega stoletja so raziskave o čebeljih pridelkih, tudi znanstvene, tako pri nas kot tudi v svetu dosegle enega izmed svojih vrhuncev in pridružil se jim je tudi Lojze.

Najprej je od leta 1961 sodeloval z Zavodom za čebelarstvo in pozneje z Agromelom, po njegovem predpau pa s tedaj na ustanoavljenim podjetjem Medex. Od leta 1965 je bil kooperant Medexa, sčasoma pa je postal eden največjih pridelovalcev matičnega mlečka v nekdanji domovini.

Bil je tudi eden izmed pobudnikov »ČIC-a«, zdajšnjega Čebelarkega centra Slovenije, na katere-

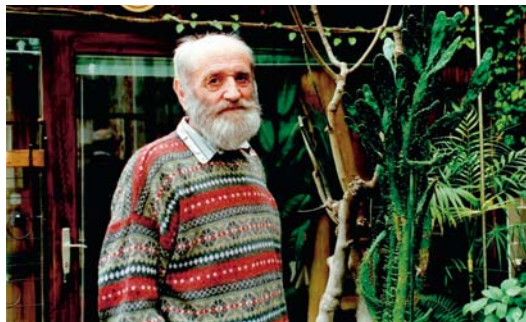

Foto: Bojan Kastelic

ga so slovenski čebelarji lahko tako ponosni. Bil je predstavnik modernega čebelarjenja, pri tem pa je spretno izkoriščal vse prednosti »amerikanca«.

Kot poklicni čebelar in delavec na domu oz. sodelavec Medexa je imel v Vikrčah svoj čebelarski obrat. V njem je bilo zaposlenih več okoliških deklet in sorodnikov, ki so mu pomagali pri nabiranju matičnega mlečka. V najproduktivnejših desetih letih je po zapiskih njegov čebelarski obrat oddal 380,20 kilograma matičnega mlečka. To je bil tako za tiste kot tudi za zdajšnje čase velik dosežek. Bil je eden izmed največjih pridelovalcev matičnega mlečka v takratni Jugoslaviji. O svojem delu s čebelami in pridobivanju čebeljih pridelkov je predaval v številnih čebelarskih društvih v Sloveniji in tudi Jugoslaviji. Bil je pisec številnih člankov v Slovenskem čebelarju, pa tudi v drugih časnikih in publikacijah. Lojze je bil čebelar praktik, ker pa ni imel akademske izobrazbe, njegova beseda ni dobila tolikšne podpore, kot bi si jo glede na njegov velik prispevek k razvoju in pridobivanju čebeljih pridelkov zaslužila. Lahko bi rekli, da je bil eden od pionirjev apiterapije. Živel in ustvarjal je v obdobju, ko so čebelji pridelki postajali vse bolj cenjeni in ko so vsi pričakovali čudeže. Teh pa žal ni bilo. Miniti je moralo veliko let in opravljenih je moralo biti veliko raziskav, da so čebelji pridelki znova postali tako cenjeni, kot si to zaslužijo. Dokaz za to je gotovo tudi letošnji kongres Apimedica v Sloveniji. Lojzetu ni bilo dano, da bi ga dočkal. Ob najinem zadnjem srečanju ob praznovanju 90-letnice ČD Tacen, sva se pogovarjala tudi o tem.

V svojem življenju je izpolnil vse štiri kitajske modrosti. Zasadil je drevo in trto v Vikrčah in nato še v rodni kraj, nad pečino Zijalo s starodavnim imenom Honigstein, kjer je živel zadnja desetletja. Do zadnjega dne je užival sadove, ki jih je prideloval sam. Svojim gostom je vedno ponudil vino iz svojega vinograda in bil nanj zelo ponosen.

Drugo modrost je izpolnil s pisanjem številnih člankov v Slovenski čebelar in druge časopise. Na-

pisal pa je tudi knjigi Korenine umnega čebelarjenja in Hiperborejci v naših krajih. V obeh se zrcalita vsa njegova življenjska modrost in vse njegovo znanje, ki ga je vedno nesebično razdajal vsem, ki so ga spraševali za nasvet.

Redno je užival svoj priljubljeni cvetni prah izkopenec ter s kolegi, dolenskim čebelarji, načrtoval pridelavo. Ob obiskih svojih domačih v Vikrčah se je večkrat oglasil tudi pri meni v Tacnu in mi pripovedoval o tem. Kljub svojim letom je imel še veliko idej. Sprožiti je želel pridobivanje »medenega zalogaja«, to je medu in cvetnega prahu v satju, ter uvesti sistem vdihavanja vonjev iz čebeljega panja, ki ga je imenoval apisarij. Torej ideje, ki postajajo aktualne šele zdaj. Očiten rezultat vsega tega je bilo njegovo dolgo in zdravo življenje.

Kot tretje je svoje življenje izpolnil s tem, da je imel sinova Bojana in Igorja ter hčer Barbaro. Sin Bojan in njegova žena Hanka nadaljujeta očetovo delo tako, da nam s filmskega platna predstavljata življenje čebel in rastlin. Navdih za to sta gotovo črpala iz očetovih pripovedovanj. Tako sta posnela filme Prijatelj čebelar, Čebelarška zgodba in številne druge dokumentarne oddaje o naravi.

Četrta življenjska modrost, ki ji je sledil, je bila »imeti čebele«. Ko jih spoznaš, ti pomenijo več kot poklic in postanejo več kot samo pridelovalke pridelkov, ki nam jih prek njih ponuja narava. Tako lahko razumemo našega Lojzeta, da je zadnja desetletja, ki jih je preživel sam s čebelami v Vrhpeči, skušal doumeti skrivnosti, ki so navadnim smrtnikom neznane.

Za svoj prispevek k razvoju slovenskega čebelarstva je prejel najvišja čebelarstva odličja in priznanja. Naj jih naštejemo samo nekaj: leta 1973 je prejel odličje Antona Janše I. stopnje, leta 1974 red dela s srebrnim vencem, leta 1998, ob 125-letnici organiziranega čebelarjenja na slovenskih tleh, pa častno priznanje ČZS za dolgoletno delo v čebelarški organizaciji.

Nekaj let svojega aktivnega čebelarjenja je deloval tudi v Zagrebu. Petdeset let je bil član Čebelarške družine Tacen, zadnja leta pa njen častni član. Prav tako je bil častni član v ČD Trebnje in ČD Krka. Pri ČZS deluje sekcija za apiterapijo, katere član sem tudi sam. Mislim, da bi morali nadaljevati Lojzeto delo na tem področju, še posebej na področju cvetnega prahu izkopenca. Ta članek je sicer nastal z majhno zamudo, vendar je njegov namen, da se na Lojzeta spomnimo prav ob kongresu Apimedita in mu s tem izkažemo zasluženost spoštovanje.

Ob posebnih priložnostih je citiral Otona Zupančiča: »Če sem jeklo, naj zapojem, če sem steklo, naj se zdrobim.« Rad je tudi zapel. Zelo redkokdaj ga je kdo videl nemočnega. Do konca svoje bogate življenjske poti je pred nami sedel pokončen in vesel mož, čeprav ga je življenje toplo, kjer ga je le moglo. Njegova zadnja mojstrovina, šest spomladi bučečih čebeljih družin, nastalih iz dveh rojev, bo prepevala v svet. *Tone Tome, predsednik ČD Tacen*

**Čebelarstvo
LUCKA**

Dušan Žunko, s. p.
Sužid 41, 5222 Kobarid
031 870 709, 05 388 5856
info@lucka-sp.si, www.lucka-sp.si

Prodaja

- šablon za sočasno zbijanje in žičenje AŽ-, LR- in DB-satnikov (glej: Čebelar, 2/2008 in 2/2009),
- matic iz Triglavskega narodnega parka
- AŽ-, LR- in DB-satnikov, lahko tudi zbitih in žičenih,
- novih panjev LUCKA

Oddaja panjev LUCKA v dvoletno testiranje

Čebelarjem z veljavno čebelarško izkaznico priznamo 4 % popust pri nakupu v vrednosti več kot 50 EUR!

Spoštovane
čebelarke
in čebelarji,

obveščamo vas, da
odkupujemo vse čebelje pridelke.
Zagotavljamo konkurenčne
odkupne cene:

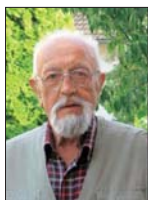
- **kostanjev in gozdni med 4€/kg**
- **hojev med 5€/kg**
- **cvetni prah 10€/kg**

Za dodatne informacije
pokličite na telefon
(01) 475 75 57
Medex, d.d.

medex
od 1954

CIRIL JALEN 1919–2010

Na pokopališču na Rodinah smo se čebelarji še zadnjič poslovili od dolgoletnega člana, prijatelja, odličnega čebelarja ČD Karavanke Begunje, 92-letnega Cirila Jalna.

Izgubili smo človeka, ki je globoko in neizbrisno zaznamoval slovensko čebelarstvo, predvsem na področju vzreje in ohranjanja naše kranjske čebele, saj se je prav Ciril z vsem srcem in z vso svojo energijo dolga leta zavzemal za ohranjanje kranjice. Za nas čebelarje je bil in bo ostal prava legenda.

Čebele je spoznal že kot otrok pri očetu, ki ga je tudi naučil prnati z njimi. Izobraževal se je tako doma kot v tujini, v Nemčiji, Avstriji in Švici. Za svoje delo

je prejel številna priznanja, tako v domovini kot tudi v tujini.

Bil je soustanovitelj našega ČD Karavanke, sodeloval je pri delu upravnega odbora in s svojimi nasveti prispeval k uspešnemu delovanju našega društva.

ČD Karavanke Begunje

STANISLAV LORBЕК 1951–2009

Stanislav Lorbek, ki je živel v Frolehu v občini Sv. Ana v Slovenskih goricah, se je s čebelarjenjem ukvarjal zadnjih petnajst let svojega življenja. Najprej je čebelaril samostojno, sčasoma pa se je pridružil ČD Sv. Ana, čeprav je imel čebelnjak v občini Benedikt.

V najdejavnem obdobju svojega čebelarjenja je imel do dvajset čebeljih družin, zaradi te-

žav z zdravjem pa je moral njihovo število občutno zmanjšati.

Stanislav Lorbek je svoj kruh služil z delom v mlinu v Avstriji. Kljub napornemu delavniku mu ni bilo težko stalno obiskovati nekaj kilometrov oddaljen čebelnjak. Ves čebelji pridelek, ki ga je pridobil v čebeljih letinah, je razdelil med sorodnike, prijatelje in znance.

Njegovega medu ni več in tudi njegove čebele so dobile novega gospodarja. Tako kot za vsakim vestnim delavcem tudi za njim ostaja praznina, ne samo v njegovi družini, ampak tudi med čebelarji.

ČD Sveta Ana

V osmrtnici za g. Milana Stampferja, ki je bila objavljena v SČ št. 9, 2010 na strani 300, so bile navedene napačne letnice rojstva in smrti. Pravilne letnice so: 1948–2010. Za napako se iskreno opravičujemo.

Uredništvo

Trgovina ČEBELARNA
PRODAJNO RAZSTAVNI SALON

Kepic Milena s.p.
ČEBELARSKI CENTER BRDO PRI LUKOVICI

Delovni čas:
torek-petek: od 8. do 17. ure
sobota: od 8. do 12. ure
nedelja-praz: zaprto

Za večje skupine izven delovnega časa po vnaprejšnjem dogovoru.

Tel.: 01/729 61 18
Faks.: 01/729 61 31
cebelarna@gmail.com
gsm: 041 294 184

Nudimo vam:

- čebelarska oprema in pribor
- med in ostale čebelje izdelke
- darilni izdelki iz čebeljih proizvodov
- čebelarska literatura

TRGOVINA
Gospoka 3, 3000 Celje

~ Delovni čas ~
Pon.-pet. od 8.00 do 15.00
Sreda od 8.00 do 12.00 in od 15.00 do 18.00
Sobota od 8.00 do 12.00

PONUJAMO VAM:

- ~čebelarsko zaščitno opremo, opremo in pribor
- ~sladkorne pogače MEDOPIP
- ~med in ostale čebelje pridelke
- ~darilni program in kozmetiko na bazi čebeljih pridelkov
- ~kozarec za slovenski med in ostalo embalažo

Možnost naročanja prodajnih artiklov po telefonu, faxu ali e-pošti.
Tel./faks: 03/544 17 23; mail: trgovina.cebelca@amis.net

ČEBELCA

**ODKUPUJEMO
ČEBELJI VOSEK**

SIMPLY CLEVER

PRIJAZNA DO OKOLJA IN ŽEPA.

Škoda Octavia Combi 1.6 TDI GreenLine za 17.777 €
Dizelski motor: 77 kW/105 KM, kombinirana poraba goriva: 4,4 l/100 km, emisija CO₂: 116 g/km

Modeli GreenLine so na voljo v vseh barvah iz Škodine ponudbe.

Informacije o celotni ponudbi na www.skoda.si in na brezplačni telefonski številki **080 1895**.

Revija Slovenski čebelar je ustanovilo Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Spletna stran ČZS: www.czs.si Spletna stran SČ: www.czs.si/slovenskicebelar.php Spletna stran ONS: www.czs.si/Napoved/napoved_medenja.php
Avtomatski odzivnik za paše - tel.: (01) 729 61 20. Čebelarstva knjižnica Janeza Goličnika: vsak delovni četrtek med 13. in 17. uro.

Kontaktne podatki Čebelarstva zveze Slovenije: tajništvo: (01) 729 61 00, faks: (01) 729 61 32, uredništvo (01) 729 61 14, Anton Tomec, tajnik: (01) 729 61 02, anton.tomec@czs.si, Barbara Dimc, poslovna sekretarka: 041 370 409, info@czs.si, Boštjan Noč, predsednik: 040 436 512, nocb@czs.si, Francišek Volovlek, vodja ONS: 041 644 217, francisek.volovlek@czs.si, urednik Marko Borko: 051 637 204, marko.borko@czs.si.

Kontaktne podatki Javne svetovalne službe v čebelarstvu: Lidija Senič, vodja službe: 040 436 515, lidija.senic@czs.si, Vlado Auguštin, spec. za tehnologijo: 040 436 516, vlado.augustin@czs.si, Tanja Magdič, spec. za ekonomiko: 040 436 513, tanja.magdic@czs.si, Andreja Kandolf, spec. za zagotavljanje varne hrane: 040 436 514, andreja.kandolf@czs.si, Nataša Lilek, spec. za zagotavljanje varne hrane: 040 436 519, natasa.lilek@czs.si, Tomaž Samec, spec. za zagotavljanje varne hrane: 040 436 517, tomaz.samec@czs.si, Nataša Klemencič Štrukelj, administrativna delavka, (01) 729 61 24, 040 436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si.

Uredniški odbor: Vlado Auguštin, Marko Borko, dr. Janez Grad, Janez Gregori, prof. biol., Miro Leskovec,

Borut Preinfalk, dr. vet. med., Maja Smodiš Škerl, dr. vet. med., dr. med. Rodoljub Živadinovič

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Letna naročnina za leto 2010 za nečlane je 45 €, za naročnike iz tujine je 50 €. Posamezna številka stane 4 € za člane oz. 7 € za nečlane.

Reklamni oglasi: cela barvna stran 500 € (ovitek) oz. 300 € (notranjost), pol strani 150 €, tretjina strani 100 €, četrt strani 70 €, petina strani 50 €, pasica 20 €. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %. Člani lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Cene so brez DDV.

Transakcijski račun ČZS: 02300-0013332083, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izrazje v skladu s Čebelarstvom terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Oddaja prispevkov: članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Priprava za tisk in tisk: Littera picta, d. o. o., Barletova cesta 4, 1215 Medvode

Naklada: 6750, Tiskano: 27. 9. 2010

Revija Slovenski čebelar, ki jo izdaja Čebelarstva zveza Slovenije s sedežem na Brdu pri Lukovici, je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 585.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s.p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307

GSM.: 031 351 964

e-pošta: robineli@siol.net

WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

ČEBELARSTVO - IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME - TRGOVINA

NOVO!
ČEBELARSKE KEMIKALIJE

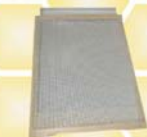
oksalna kislina, mravljinčna kislina 85%,
mravljinčna kislina 60%, mlečna kislina, očetna
kislina, timol, c-vitamin, natrijev hidroksid-lug,
jodova tinktura, parafinsko olje, žvepleni
zaklad, kalijev nitrat

**ČEBELARJEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO PRIZNAMO 4% POPUST PRI
GOTOVINSKEM NAKUPU NAD 50 EUR V NAŠI PRODAJALNI.**

Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

Delovni čas: od pon. do čet.: 08-12 in 15-18, pet.: 08-15

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KVALITETA - IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

TESTNA MREŽA

VSE ZA OBNOVO PANJEV

DOZIRNA BRIZGA

IZDELUJEMO:

- hladno valjane satnice
- žične matične rešetke
- rogljične satnike AŽ
- satnike LR, LR 2/3
- testne mreže
- plastična obešala
- plastična razstojišča
- kozice 11 in 14 satne
- usipalnice lesene
- plastične odtočne pipe
- lovilce rojev-lesice
- smukalce za cvetni prah
- zaščitne obleke in Rokavice
- čebelarске lopatke
- prečne zapore
- vijake za prečne zapore

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Logar

Velika izbira modelov za
vlivanje sveč.

Na voljo so brezplačni katalogi
modelov za vlivanje sveč.

V oktobru
izkoristite 8% popust
na modele na zalogi.

Sodi za shranjevanje vina, sokov,
in drugih tekočin.

*Odlikujejo nas
dolgoletne izkušnje,
lastna proizvodnja,
težimo k nenehnemu
razvoju in kvaliteti.*

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka:
9.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00
ob sobotah:
9.00 - 12.00

Polnilna naprava za med
Možnost polnjenja
vseh količin od 20 g do 5 kg.

Grelci za med
različnih dimenzij.

Kuhalnik voščin in
korito za razkuževanje na plin

Namenjen je topljenju starih
voščin (ca. 20 satov).
Zunanjo posodo kuhalnika
lahko uporabljate tudi za
razkuževanje čebelarskega
orodja, opreme, naklad,
okvirjev.

Pri gotovinskem nakupu čebelarске opreme v vrednosti nad 50 EUR
priznamo čebelarjem z veljavno čebelarsko izkaznico **4% popusta.**

LOGAR TRADE d.o.o.

Poslovna cona A 41, 4208 Šenčur

tel.: 04 251 94 10, e-pošta: info@logar-trade.si, internet: www.logar-trade.si

Naročeno blago vam lahko odpošljemo po paketni pošti.